

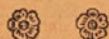
ŠTEV. 1-3.

LETO II.

ZBORNİK

*

**GLASILO ZBORA
SVEČENIKOV SV. PAVLA**

UREJUJE
IVAN REJEC

Tiska Narodna Tiskarna.
V Gorici - 1921.

IZDAJATELJ IN ODGOVORNIK UREDNIK

FRANC BRATUŽ

P

311/2.1921

N P 1.789/1968

Resna beseda v resni uri.

Katoličanu vera ni problem, ampak luč in življenje za čas in večnost. To pa tembolj katoliškemu duhovniku. — Posoda vere je Cerkev. Razbij posodo, in razlije ali razsuje se vsebina! To izpričuje zgodovina glede na vero. Nauk o Kristusu je le Cerkev očuvala skozi vse zmede dveh tisočletij; pri narodih pa, ki so se od Cerkve ločili, resnica o Kristusu medli in zatemneva; čim pa premine živa zavest nauka o Kristusu, kmalu nastopi tudi kriza vere v Boga. Konec je panteizem in verski nihilizem. Ta razvoj je tem bolj nagel, čim bolj napredna je prosveta kakega naroda. Zato je očitno, da pri Slovencih ni govora o tem, da bi mogla pognati resnične korenine kaka »narodna cerkev« niti pravoslavje. Lehko se po vnanjih vplivih vpelje ime in oblika pravoslavja, nikdar pa ne kot resnična ljudska vera. Slovenski narod ostane zvest Cerkvi dedov — katoliški Cerkvi, ali pa — če ga ta odbije — pade v verski nihilizem. Druge izbere ni.

Cerkev ima nepremakljivo središče enote in katolicitete v papežu, ki je obenem bogodani steber resnice. Upam, da ni tuje znanemu Pavlovemu nauku o Cerkvi, če nazovem papeža — srce tega telesa. A škofo naj v tej podobi imenujem žile, vežeče po svetu razsejane narode sè srcem, od koder naj zopet narodom dovajajo življenskega soká, ki je resnica, milost in red. Zgodovina je zopet nepobitna priča: kakor je zdravje vesoljne Cerkve kot celote bistveno odvisno od zdravja in jakosti srca, ki je papež — tako je učinkovitost Cerkve na posamezne narode bistveno vezana na kakovosti njih episkopata.

Tudi zgodovina Slovencev pričuje za to trditev. Ko je bila v 15. veku ustanovljena škofija v slovenskem središču (Ljubljani), se je začel versko-nravní preporod dežele in je bil položen temelj kasnejši zmági katolicizma nad protestantizmom med Slovenci v 16. in 17. veku. Prav tako je bil početek goriške škofije v 18. veku kar največjega pomena za slovenski narod v deželi, tembolj ker so bili dotedanji cerkveni knezi tujci, stolujoči v Vidmu in živeči v vednih sporih s tukajšnjo svetno vlado in brez stika z narodom. S početkom škofije se je dvignila duhovščina in po duhovnikih tudi ljudstvo. Isto treba reči o početku lavantinske škofije s prvim škofom Slomškom na Štajerskem. A ves najnovejši versko-nravní napredek Sloven-

cev je tesno spojen z imeni škofov: Dobrila, Missia, Mahnič, Jeglič.

Zgodovina je priča: kakor treba za edinost Cerkve močnega osrednjega papeštva, ki je po Kristusu položena temeljna skala, tako treba posameznim katoliškim narodom domačih narodnih škofov, ako naj Cerkev v narodu res uspeva in sad rodi, sicer le životari in hira, kakor med Slovenci v žalostnem srednjem veku. Tisto dobo naše cerkvene zgodovine dr. Gruđen označa tako le: »Cerkvena odvisnost in razcepanost nam je dala duhovnike krčmarje, lovce, trgovce, pijance in prešuštnike«. Bog varuj naš narod, da zopet kdaj ne pride nadenj podobna nesreča!

Res, da je ustava Cerkve monarhična, toda čudovito se je v vseh časih in krajih prilikovala razmeram in potrebam narodov, tako da jim je bila resnična učiteljica, vodnica in zdravnica — ali celò — kakor moli naše ljudstvo v apostolski veroizpovedi: mati-katoliška Cerkev. To sposobnost in gibčnost ima po narodnem episkopatu in redovništvu. Odtrgajte ta dva cerkvena organa od naroda, tako da mu bosta kot tujca stala nasproti, tedaj ste dušo naroda ločili od Cerkve. Ta ne ume več naroda, ne pozna njegovih potreb in ran, niti srca večkrat nima zanj. In narod to dobro čuti. Cerkve nima več za mater, marveč za mačeho. Kje je pa tedaj zaupanje, vdanost in ljubezen?

Ta resnice so imeli pred očmi jugoslovenski duhovniki na Primorskem, odkar je ta nesrečna dežela prišla pod Italijo, in so zato začeli pokret za katoliško nadškofijo za Jugoslovane v Italiji. Kratka doba dveh let je pokazala, kako prava in nujna je ta zahteva. Narod trpi od novih gospodarjev brezprimerne krivice, ki so dosegle krvavi višek ob teh minulih volitvah. Krivice padajo z najhujšo silo baš na duhovščino zlasti v Istri, a tudi v Trstu in na Goriškem. S krivično posvetno oblastjo je v Trstu in Istri že opetovano potegnili i cerkvena oblast. Duhovnik brez brambe, naš jezik v cerkvi ne le brez brambe, ampak še izganjan! Kaj čuda, da zopet in zopet — kakor na neštetih krajih izpod pepelja švigajoč plamen — bruha iz ljudskih src, ki so v teh razmerah izgubila vsako zaupanje, redno se ponavljajoči klic: proč od rimske Cerkve — tja v pravoslavlje!

Naravno, da je »Zbor svečnikov sv. Pavla« o tem kar se da resnem položaju poročal na najvišjem mestu: pri rimski stolici. Zadnjič letos po veliki noči. Toda kar smo tam zvedeli, je naravnost pretresljivo: pri papeškem državnem tajništvu so povedali, da je o teh krivicah, ki v deželi tako bistveno zadevajo cerkev, tja doli sporočil samo le krški kapitularni vikarij. A poročilo da je tako gorostasno, da ga ne morejo verjeti, in obenem za sv. stolico žaljivo. Razumljivo, da je taka vest jugoslovensko duhovščino Primorske v dneh trpljenja še huje potrla.

Ko so se člani starešinstva našega »Zbora« zaradi tega pri nekaterih ordinarijih pritožiti, tedaj je goriški nadškof zatrdil, da je zgodaj opozoril pri sv. stolici na to nevarnost in rad je obetal, da bo zopet storil v kar moči izdatni obliki.

Ta obljuba zadržuje pero od trpkih besed, ki silijo vanje. A ne morem si kaj, da ne bi povedal, kar navdaja vso duhovščino: ogromna bojazen nas namreč prešinja, da se bo naš narod na Primorskem pod tujcem ves demoraliziral, kakršen je bil v žalostnem srednjem veku: sužen brez izobrazbe duše in srca! Domači episkopat z dobro vzgojeno narodno duhovščino je največ prispel h kulturni in moralni povzdigi ljudstva. Kaj pa bo odslej? Duhovščina je to dejstvo razumela in je zastavila sile za ustanovitev nadškofije za italijanske Jugoslovane v narodnih mejah. Zadela je skoro povsod na zapreke, zlasti pri domačih nadpastirjih. Zgodovina bo kdaj pričala, čigava pot je bila v blagor Cerkve in naroda.

Sodim pa tudi, da v teh silno kritičnih razmerah nikakor ne pregrešim zoper spoštovanje, škofom dolžno, če namestu hinavskega molka postavim sem odkritosrčno, skoro da soglasno nujno prošnjo jugoslovenske duhovščine do nadpastirjev: naj ti namreč sv. stolici obrazložé položaj v deželi, toli kritičen za vero in Cerkev. Saj sv. stolica pač hoče, da bodo vodili naše ljudstvo duhovniki, nikar pa, da ga bodo vodili anarhisti, ki se mu vsiljujejo od zgoraj in od spodaj. Dobro vemo, da nam duhovna avtoriteta ne more drugega dati kot moralno oslombo — a te pa pričukujemo. Duhovniki in večina laikov smo sv. Cerkvi z umom in srcem vdani, poleg tega dobro vemo, da narod zunaj katoliške Cerkve najde samo brezbožno svobodomiselstvo: zato bi nas brezprimerno bolelo, ako bi ta Cerkev, ki jo narod za m a t e r časti, ne našla apostolske svobode, da bi s tehtno moralno besedo krivico kot tako ožigosala, pravici pa izrekla priznanje.

»Zbor svečenikov sv. Pavla« pač z vsem povdarkom kliče sobratom-duhovnikom: V z t r a j a j m o ! Storimo, kar je moči, za obrambo katoliške vere, krščanske prosvete in svobode naroda! Zdaj je ura, da mora duhovnik z božjo milostjo pripravljen biti, da za ohranitev katoliške vere sebi in narodu tudi mučeništvo trpi. Zakaj velika je nevarnost, da bo velik del naroda zapeljan ali v obup pahnjen. Trpečim duhovnikom smo pa vsi dolžni zahvalo in ljubezen: zakaj njih trpljenje je sprava za nas vseh grehe. In čim bo sprava polna, pošlje božja pravica odrešenje. A kličemo tudi m a t e r i s v. C e r k v i : Stoj ob strani temu mučeniškemu narodu kot varihinja pravice in resnice.

Mahniču v spomin.

Svetemu škofu mučeniku † Dr. Anton Mahniču.

(Govor ob zadušnici.)

»Dobro sem se vojskoval, tek dokončal, vere ohranil. Zdaj mi je prihranjena krona pravice.«

II. Tim. 4. 7.

Ko je Kristus izbral apostole in mu je Filip, apostol pripeljal Natanaela t. j. sv. Jerneja, ga je Kristus pogledal in mu rekel: »Glej, to je pravi Izraelec, v katerem ni zvijače« (Jan. 1, 47), kar pomeni bojevnika Božjega, ki je vedno pogumen in poln zaupanja v Božjo pomoč, ki se nobene zvijače in nobene sleparstva ne poslužuje, ki vse potrpi in nikoli ne odjenja bodisi priložno ali nepriložno, vedno čakajoč Božje roke, ki mu bo pomagala. Tako se samega sebe slika tudi sv. Pavel v drugem pismu do Timoteja, kjer pravi: »Dobro se sem vojskoval, tek dokončal, vero ohranil. Zdaj mi je prihranjena krona pravice.«

I. Kdor je dobro poznal presvitlega škofa Mahniča, kakor smo ga poznali mi, ki nam je bil v goriškem deškem sementšču, v goriški bogoslovnici in potem pri javnem delovanju okoli Rimskega Katolika in Primorskega lista oče in voditelj, bo pritrdil, da je bistvo njegovega značaja in delovanja izraženo v besedah: Glej, to je pravi Izraelec, pravi bojevnik Božji, v katerem ni zvijače, ki je ravno hodil zaupajoč le v Božjo pomoč, ki je vse rad pretrpel, pa nikoli odjenjal bodisi priložno bodisi nepriložno, vedno čakajoč mogočne roke Božje, ki mu bo pomagala. Kdorkoli je ž njim govoril, je slišal iz njegovih ust tolažljive besede, da ne smemo obupavati, ker čuva vse-mogočna roka nad nami, ki bo kaznovala grehe ne-le posameznikov, ampak tudi držav. »Gorje Avstriji!« je večkrat govoril, »kajti grešila je veliko z brezverskimi postavami in z raznimi krivicami, ki jih je delala cerkvi in malim narodom!« V tem oziru je bil škof Mahnič prerok. Vse to je prišlo nad Avstrijo, ker ni hotela vršiti naloge, ki jo je imela po Božji previdnosti. Škof Mahnič je izrekel večkrat še druge prerokbe, ki so se že izvršile ali pa se bodo izvršile, ki jih mi, njegovi učenci, verujemo, ker smo ga spoštovali kot izvoljenca Božjega in svetega moža. Ne obotavljam se reči: Mi žalujemo sicer za škofom Antonom Dr. Mahničem in opravljamo molitve za njegovo dušo, ker je tako navada v sv. cerkvi in po njenih obredih, a vemo in

smo o tem trdno prepričani, da je njegova blaga in sveta duša že pred obličjem Božjim in ga že kličemo zaupno na pomoč v težkih razmerah, v katerih nas je zapustil na zemlji.

2. Poleg te glavne črte v njegovem značaju, ki ga je delala pravega Izraelca, naj navedem še druge poteze iz njegovega življenja, da bo slika kolikor mogoče natančna. Prelepa poteza v njegovem življenju je bila poleg nadarjenosti zlasti pridnost. On sam je večkrat pravil, da si je pridobil vse znanje le z veliko pridnostjo in vztrajnostjo in je v svoji ponižnosti poveljeval druge češ, koliko več bi lahko znali in storili drugi, katerim je Bog dal velike talente, pa so jih zanemarili. Njegova pridnost in vztrajnost je bila tiho mučeniško življenje od ranega jutra do pozne noči. Že kot študent v goriških šolah, kamor je prišel iz domače kobdilske vasi c. l. 1863 v četrti razred c. k. normalke, se je pokojni škof Dr. Mahnič odlikoval z izredno pridnostjo. Od četrtega razreda c. k. normalke pa do konca bogoslovskih nauk sta bila vedno skupaj z Dr. Antonom Gregorčičem, na katerega se z enakimi ponosom ozira naša goriška dežela.

Dokončala sta v Gorici srednje šole z odličnimi uspehi. Še bolj sta se odlikovala v goriški bogoslovnici. V mašnika je bil dr. Mahnič prisvečen koncem tretjega leta dne 20. avg. 1874. Ko je dokončal l. 1875 bogoslovje, je postal prefekt v goriškem deškem semenišču in je v tem času s požrtvovalnim trudom delal rigoroze na dunajski univerzi, kjer je postal l. 1879 doktor bogoslovja. Drugi, ki so postali doktorji, so bili mej študijem oproščeni vseh del in so se v dunajskem duhovskem zavodu mirno pripravljali na rigoroze, dr. Mahniču so rigorozi bili le postransko delo, ker glavno delo mu je bilo v deškem semenišču. Z neumornim trudom in požrtvovalno pridnostjo si je dr. Mahnič pridobil lovoriko bogoslovskega doktorata. Dne 20. sep. 1880 je bil imenovan za suplenta bibličnih ved novega zakona dne 29. julija 1881 pa za profesorja. Tako si je dobro nabrusil uma svitli meč, ki ga je začel vihteti pred štiridesetimi leti najprej v lat. listu *Folium periodicum*, kjer je pisal zlasti o vzgoji mladine potem pa v slovenskih listih, kjer je začel neustrašno zagovarjati krščanska načela, ki bi morala odločevati v zasebnem in javnem življenju, v politiki in v družini, v cerkvi in v parlamentu. Članki v »Slovincu« so vzbudili obilo pozornosti, obilo somišljenikov pa tudi obilo nasprotnikov. Leta 1889. je začel izdajati znanstveni list Rimski Katolik, ki ga je izdajal vse do konca leta 1896, ko je postal škof v krški škofiji. Preden je odšel na krške otoke, je poskrbel, da so uredništvo sprejeli v Ljubljani, kjer je začel izhajati l. 1897 naslednik Rimskega Katolika: Katoliški Obzornik, ki še danes izhaja z imenom: Čas. Velikansko delo se je držalo Dr. Mahniča. Vse to je bilo mogoče zmagovati le z neumorno pridnostjo in požrtvovalnostjo. Ko smo bili v deškem semenišču nas je Dr. Mahnič vsaki dan zbudil s zvoncem ob 5 in pol. Sam je vstajal že eno uro prej.

Tako mu je potekalo tiho mučeniško življenje v duhovskem stanu.

Leta 1897 je začela zanj nova doba v škofovski časti in oblasti na krških otokih. Ko bi tudi ne bili vedeli, da je Dr. Mahnič šel mej Hrvate, izvedeli bi bili to kmalu po hrvatskih časopisih, ki so prinašali vesti o Mahničevem delovanju mej hrvatskim ljudstvom. Ustanovil je brž v Krku tiskarno in hrvatski list Pučki prijatelj, ki se je kasneje preselil v Pazin, kjer je Mahnič zasnoval za celo Istro: Tiskovno društvo. V zadnjem času, ko so divjaki požgali pazinsko tiskarno, se je Pučki Prijatelj preselil v Trst, kjer še danes izhaja. Kmalu potem je ustanovil znanstven list, podoben Rimskemu Katoliku: Hrvatsko Stražo, ki so jo Hrvatje z veseljem sprejeli. V tem listu je sam pridno pisal, kajti priučil se je takoj spočetka svojega škofovanja izvrstno hrvatskemu jeziku. Za duhovščino je ustanovil list: Svečeniška Zajednica. Vpliv dr. Mahniča se je kazal po vsej Istri, Dalmaciji in Hrvatski. Podpiral je združno in posojilniško delovanje in pospeševal kmetijstvo v teh pokrajinah. Dal je zgledno urediti svoje vinograde in je napravil na otoku Krku velik nasad ameriških trt, katere je potem razdeljeval mej hrvatsko ljudstvo, ki je tako dobilo veselje za obnovo vinogradov, ki jih je trtna uš uničila. Ko smo bili pred leti pri njem na obisku, smo se podali tudi tja, kjer je bil ta nasad, in Mahnič je ponavljal besede: Moramo dati ljudstvu zgled in pa pogum, da si zopet opomore. Njegovo delovanje mej Hrvati je bilo vsestransko. Mahnič je romal okrog in povsod bodril in spravljal jugoslovensko katoliško politiko na pravo pot. Ž njimi se je še-le začela pristrčna zveza in vzajemnost mej Slovenci in Hrvati. Moral pa je tudi veliko trpeti od strani vlade, ki bi bila rada videla, da bi bil Mahnič zanetil prepir mej Hrvati. Pregarjanje od strani vlade ga ni nikdar odmaknilo od smotra. Šel je do upravnega sodišča na Dunaju, kjer je tržaško vlado premagal. Ustanovil je v Pazinu Dijaški Dom, kojemu je blagoslovil temeljni kamen. L. 1900 je praznoval škof Mahnič v svoji škofiji cerkveno sinodo, ki je od pamtiveka ni bilo v nobeni škofiji naše metropolije. Na tej sinodi se je natančno določila zakonitost glagolske božje službe v celi škofiji. Ker je te določbe potrdila sv. Stolica, je to delo stalno za vse čase. Kakor imenujemo sv. Cirila in Metoda, ki sta širila mej Slovenci sv. vero in staroslovenske obrede, s častjo, prav tako se bo tudi ime Mahničevo izgovarjalo vse čase z veliko častjo. Mahnič je pravi učenec sv. Cirila in Metoda. Kakor sta ta dva trpela vsled svojega delovanja veliko preganjanja, prav tako tudi Mahnič, kakor sta ta dva morala hoditi vedno v Rim zagovarjati se, ker so ju sovražniki neprestano tožarili, prav tako je bil Mahnič dobro poznan v Rimu, ker je moral večkrat zagovarjati svoje delo na najvišjem mestu. Mahnič se ni ustrašil nobenega truda, nobenega zaničevanja, nobenega obrekovanja, nobenega trpljenja, nobene sramote — bil je mučenik za sveto

stvari L. 1919 so ga sè silo odvedli v pregnanstvo v Italijo. Živel je blizu Rima v nekem samostanu oo. kamaldulenzov. Prestal je tudi to. Pokazal je s tem, da se za pravičnó stvar ne boji ne katakomb ne ječe in ne smrti! Prav ta internacija kaže škofa Mahnič v nebeški veličini. Primerjati ga smemo sv. Atanaziju, ki se za pravice ljudstva in cerkve ni ustrašil pregnanstva. Vrnil se je sicer domov s častjo, a telesno zelo slab. Ves oslavljen se je podal v Zagreb, kjer je upal dobiti za svoje bolezni dobrih zdravnikov, a bilo je vse prepozno. Prenašal je ^{upl}pljenje z veliko udanostjo in potrpežljivostjo. Na smrtni postelji in ob zadnji uri je ponavljal besede sv. Pavla: »Mi se moramo ponašati s križem Gospoda našega Jezusa Kr.« To so bile njegove zadnje besede, pa tudi vodilne besede celega življenja in vsega njegovega delovanja. Umrl je udano v voljo Božjo v tuji hiši kot siromak dne 14. dec. 1920 ob 7½ zjutraj. Dr. Mahnič je bil pravi učenec Gospodov in zato mučenik. Mučeniku pa pritiče mučeniška krona. Zato smo trdno prepričani, da je njegova duša že med izveličanimi duhovi pred obličjem božjim.

3. Cerkveni učeniki, ki naštevajo znamenja, ki kažejo, ali je kdo namenjen za izveličanje, pravijo, da je zlasti ljubezen do sv. Cerkve in udanost do rimskega papeža tako gotovo znamenje. Trditi pa smemo, da ga v naši dobi ni bilo moža, ki bi bil z dušo in se srcem tako udan sv. Stolici in sv. Cerkvi kakor Dr. Anton Mahnič. Ko je začel izdajati list Rimski Katolik, so mnogi svetovali, naj bi se list imenoval drugače ali samo Katolik, toda Mahnič je to zavrnil rekoč: Ne! Naše središče in središče celega sveta je v Rimu, ker je tam glavar katoliške cerkve, ker je tam namestnik Jezusa Kr. in naslednik sv. Petra. In v vseh sporih, ki jih je imel Dr. Anton Mahnič, je vselej z udanostjo pričakoval navodila in odloka od sv. Stolice. Tako tudi glede staroslovenskega jezika v službi Božji. Navedel je sv. Svolicy vse razloge, ki govore za to, in potem mirno čakal odgovora iz Rima. Šel je tudi sam radi tega večkrat v Rim in tam dokazaval resničnost svojih trditev, dokler ni Rim vsega potrdil in odebril.

Tako nam je v tem oziru Dr. Mahnič pokazal pravo pot. Biti moramo srčno udani sv. Stolici, ž njo vedno prísérčno združeni in ljubiti edinost sv. Cerkve nad vse. Ko hočemo kaj doseči, moramo vedno hoditi zakonito pot in vse delati iz ljubezni do edinosti sv. cerkve in iz udanosti do sv. Stolice. To je pot, ki pelje ne-le v Rim, ampak tudi v nebeški Jeruzalem, v večno življenje. Dr. Mahnič je bil pravi bojevnik, pravi Izrael, ki je hodil to pot in zato smo trdno prepričani, da je njegova duša že dosegla veselje nebeškega Jeruzalema.

4. Znamenje gotovega upanja, da je njegova duša zvenela, je njegova pobožnost do Marije prečiste Device. Kdo izmed njegovih učencev se ne spominja njegovih šmarnic v deškem semenišču, njegovih gorečih in slovesnih govorov v čast Mariji? Še danes ga gledam pred oltarjem, olepšanim z

zelenjem in cvetjem, kako mi dokazuje in me navdušuje za sv. čednosti Marijine. Njegove šmarnice so bile ko slovesno veliko-nočno zvonjenje, ki nas je budilo za vse lepo, dobro in plemenito. Reči moram, da mi ni iz deškega semenišča nobena reč ostala v tako blagem spominu ko njegove šmarnice. Cel mesec maj smo ž njim praznovali kakor en praznik.

5. Mej znamenji izvoljenih in zaznamljenih našteva v sv. evangeliju Kristus zlasti to-le: Blagor ubogim v duhu, ker njih je nebeško kraljestvo; blagor krotkim, ker bodo zemljo posekli; blagor mirnim, ker otroci Božji bodo imenovani; blagor njim, ki zavoljo pravice preganjanje trpe, ker njih je nebeško kraljestvo.

Vse te lastnosti tistih sto štiri in štirideset tisoč zaznamljenih smo gledali na Dr. Mahničju občudujoč njegovo uboštvo v duhu ali sv. ponižnost, njegovo krotkost, njegovo mirnost in njegovo potrpežljivost v preganjanju. Ko so ga tako strašno napadali v liberalnih in brezverskih listih in mu dajali grde priimke, ga imenovali človeka brez usmiljenja in srca, smo se dijaki kar čudili, kako je mogoče tako osebo imenovati brez srca, ko smo vendar-le vedeli, da je bil z nami tako dober, tako krotek, miren in ponižen, da nas je večkrat odpuščenja prosil, ko je rekel kako besedico, ki se mu je zdela preveč. Da je bilo mogoče tako osebo obkladati s takimi priimki, si ne moremo razlagati drugače ko s tem, da ga njegovi nasprotniki niso nikoli poznali in da so ga sodili le po njegovih spisih, v katerih je neizprosno zagovarjal spoznano resnico. Dr. Mahnič je bil Božji bojevnik, ki je za resnico vse rad pretrpel in nikoli odjenjal. Božje resnice so nasprotne temu svetu in njega postavam, zato ni čuda, da je ves liberalni in brezverski svet vstal proti Dr. Mahničju, ko je s temi resnicami posvetil v njih tabor. Tako je Dr. Mahnič občutil besede Gospodove: »Če so mene sovražili, bodo tudi vas.« To je nekaj povsem naravnega za vse tiste, ki učijo Kristusa nauk, kajti ta nauk je nasproten temu svetu, kakor sta si nasprotna voda in ogenj ali dan in noč. Že o izraelski veri starega zakona pišejo rimski pisatelji, da vsebuje nauke in postave, ki nasprotujejo celemu svetu, koliko bolj velja to o pravem krščanstvu t. j. o katoliški veri. Ta svet se lahko sprijazni z drugimi verami, toda s katoliško vero in s katoliško duhovščino se ta svet ne more sprijazniti. To je ravno znamenje, da je prava Kristusova vera, prava Kristusova duhovščina! Sv. Pavel piše (II. Tim. 3. 12.): »Vsi, ki hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, bodo preganjanje trpeli.« Ko bi ta svet bil z nami, bi to bilo znamenje, da smo zašli s prave poti in da ne bomo videli večnega kraljestva. Dr. Mahnič je hodil ravno pot v luči Kristusovega nauka, zato je trpel preganjanje, ki mu je prineslo, kakor trdno upamo, nebeško krono, kajti blagor njim, ki zavoljo pravice preganjanje trpe, ker njih je nebeško kraljestvo.

6. Najboljši dokaz pa, da je bilo delo Dr. Mahniča božje delo, kateremu pritiče nebeška krona, je čudovito naglo napredovanje in razširjanje njegove misli. Poleg listov: Rimski Kotelik, Katoliški Obzornik oziroma Čas, Primorski list. Pučkt prijatelj, Hrvatska Straža, Svečenička Zajednica, je ustanovil Leonovo družbo za Slovence, Lecnovo družbo za Hrvate, Tiskovno društvo za Istro, Dijaški Dom v Pazinu, tiskarno v Krku in v Pazinu in je čvrsto podpiral slovenske dijake, ki so bili krščanskega mišljenja, združeni v raznih srednješolskih in visokošolskih društvih na Dunaju, v Gradcu, Zagrebu, Ljubljani itd., da je bilo ob njegovi smrti okoli 4000 srednješolskih in visokošolskih dijakov, ki so bili zbrani pod zastavo krščanskega svetovnega nazora. Ko je Dr. Mahnič dvignil pred 32 leti uma svitli meč v Rimskem Katoliku, je začelo od liberalne in brezverske strani grmeti kamenje nanj, a čudovito je bilo tudi pritrjevanje vseh dobrih. Od vseh strani so začele deževati zaupnice. Člankov, ki jih je Dr. Mahnič spisal v slovenskih in hrvatskih listih, v znanstvenih in dijaških časopisih, je brezštevilica. Iz vseh njegovih člankov in spisov veje en duh: Nazaj k Bogu, nazaj h Kristusu, ki je večna Resnica, Pot in Življenje.

* * *

Tako smemo o dr. Mahniču po pravici reči, kar je rekel sv. Pavel sam o sebi: »Dobro sem se vojskoval, tek dokončal, vero ohranil. Zdaj mi je prihranjena krona pravice.« Celo Mahničevo življenje je bilo skrito mučeniško življenje, zlasti če pomislimo, da je bil bolehen. Znamenja te svoje bolezni je nosil vedno na sebi, da smemo o njem reči, kar je rekel sv. Pavel o sebi: »Več nadlog sem prestal ... v ranah črez mero ... In da se zavoljo velikih razodetij ne prevzamem, mi je dano želo mojega mesa, angel satanov, da me bije« (II. kor. 12, 7.), kar razlagajo nekateri o bolehnosti sv. Pavla.

Po takem možu in duhovniku žaluje po pravici ne-le č. duhovščina, ampak ves narod. To je pokazal tudi njegov pogreb dne 18. dec. 1920. Kakor pravi zgodovina o pogrebu sv. Cirila v Rimu, da je bil bolj zmagoslavje ko pogreb, isto smemo trditi tudi o pogrebu Dr. Mahniča v Zagrebu. Bil je bolj zmagoslavje ko pogreb.

Res je, da nas je Dr. Mahnič zapustil v položaju, ko bi najbolj potrebovali njegovih nauk in njegovih svetov. Ko je bil v zadnjem času interniran in odveden v pregnanstvo, smo čakali nanj nestrpno. Ko se je vrnil in je obiskal tudi Gorico, nam je bila vsaka njegova beseda sveta in tolažbe polna. Udati pa se moramo v voljo božjo, saj smo prepričani, da ima naša dežela pred Bogom od zdaj mogočnega priprošnjika Mahniča.

Ko so v II. stoletju pred Kr. sirske kralji strašno stiskali izraelsko ljudstvo, se je Juda Makahejski hrabro vojskoval proti njih vojskovodjam. Bilo je pred bitko z vojskovodjo Nikanorjem, da je Juda z nagovorom hotel navdušiti svoje voja-

ke. Povedal jim je svoje sanje, v katerih je videl Jeremijo, ki je veliko molil pred Bogom za svoje ljudstvo in za mesto Jeruzalem. In Jeremija je stegnil desnico in je dal Judi zlat meč rekoč: »Prejmi sveti meč, dar od Boga; ž njim boš posekal sovražnike mojega ljudstva Izraelovega.« Ko je Juda to povedal vojakom, so se vsi razveselili, se ohrabрили in pogumno planili na sirska vojsko ter jo popolnoma potolkli. (2. Mak. 15, 14).

Predragi! Mi molimo sicer danes za blago dušo škofa dr. Mahniča in bi ne bilo plemenito, ko bi zanj ne molili za slučaj, da še kaj potrebuje, a smo trdno prepričani, da on že veliko moli pred obličjem božjim za svoje ljudstvo in nam kliče z besedami, ki jih je pisal sv. Pavel Timoteju: »Vi tedaj, sinovi moji, bodite močni po milosti, katera je v Kristusu Jezusu in kar ste slišali od mene... to izročite zvestim ljudem, kateri bodo pripravljeni tudi druge učiti. Delajte kakor dobri vojščaki Kristusa Jezusa.« (II. Tim. 2, 1).

Dr. Egidij.

Moje uspomene na biskupa Mahniča.

Dr. S. B.

Več sam u gimnaziji čitao njegovog »Rimskog Katolika«. Moram iskreno priznati, da me je osvojila neumoljiva, dosljedna logika njegove misli. Umom mora vladati načelo, a volja ima ostvariti načelo! A koje načelo? »Philosophia perennis,« kojej je temelj udario Aristotel, usavršio ju i upotpunio Toma Akvinski, a prilagodili ju rezultatima moderne, eksaktne znanosti neotomiste! No zar da bude čovjeku putokazom pri rješavanju životnih pitanja sam naravni razum, sama filozofija, sama »scientia de ultimis causis naturalium in lumine comparata?« Ne! Tu pridolazi i jedan historijski fakat! Objava! Na taj se način naravnom svijetlu pridružuje nadnaravno svijetlo. Nastaje tako harmonična cjelina naravi i nadnaravi, nastaje — kršćanski svjetovni nazor! Eto suštine Mahnićeve misli!

Želio sam, da ga i osobno upoznam. Vidio sam ga prvi put u Pazinu. Izmijenio sam s njime par riječi. Ozbiljan, zamišljen, no vrlo priprost, jednostavan — pravi filozof, izgarao je upravo od ljubavi za nas djake! Bio je došao u Pazin radi djačkog konvikta. Njegova je jaka individualnost ostavila već nakon prvog susretaja u meni duboki trag. Nastojao sam, da što dublje prodrem u krug njegovih misli, u njegov nacrt glede preporoda hrvatskog naroda.

Zato sam vesela srca prihvatio njegovu ponudu, da uređujem »Pučkog Prijatelja«, pučki list za naš narod u Istri, koji je on osnovao, a koji je u ono vrijeme izlazio u Krku. U Krku sam imao prilike, da izbliza upoznam velikog biskupa. Mogu

mirne duše reći, da sam tu naučio ljubiti naš hrvatski narod u Istri. »Pučki Prijatelj« bio je biskupovo mezimče. Biskup je bdio nad listom kô majka nad svojim čedom. Zanimao se za sve, što je s listom u svezi. Sve je htio znati, što se je ticalo lista. Radilo li se o kojem važnom pitanju, uzeo je pero u ruke, pa napisao principijelni članak, koji je imao dati listu direktivu u tom pitanju, i to uza sve to, što je bio drušim zvaničnim poslovima i preko glave preopterećen. Vodila ga je pri tome neutaživa želja, da moralno i materijalno pridigne našeg istarskog seljaka. Uzljubio je našu siromašnu i zanemarenu Istru kao svoju drugu domovinu.

Kako si je on zamišljao preporod hrvatskog naroda u Istri, a i cijelog našeg hrvatskog naroda? Bio je uvjeren, da je kršćanstvo onaj kvasac, koji će dušu hrvatskog naroda dignuti do višeg stepena razvitka. Zato je svim silama radio, da kršćanska ideja zahvati što dublji kovijen u srcu naroda. Taj njegov kršćanski idealizam bio je čist kô suza, nesebičan do skrajnosti, odvažan i odlučan kô riječ značajnika! Predbacivali su mu, da je plaćenik Beča i Rima, no on je znao i u Beču i u Rimu reći otvoreno i neustrašivo riječ istine i pravde. Naravno u svojoj čednosti i skromnosti nije svoje uspjehe vješao na veliko zvono, već je tražio zadovoljštinu u svjesti, da je izvršio svoju dužnost.

Najbitniji uslov narodnog preporoda jest preporod narodne inteligencije. Zato je Mahnić svim silama pregnuo, da osvoji naš mlade za svetu misiju narodne renesanse po uzvišenim načelima kršćanstva. I mi videći u njemu naš uzor u svakom pogledu, videći u njemu personificirani idealizam priljulismo se uza nj svom dušom. Posvetismo njegovoj ideji sav naš mladenački žar, svu toplinu srca našega. I on je bio najveseleji, kad je bio među nama. Njegovo se je inače ozbiljno lice nasmiježilo, kad je došao u našu sredinu. Kad je stigao u Beč ili Zagreb, često se je svraćao k nama, u naša akademska društva. Zvali smo ga »naš djački biskup«.

Bilo je demokrata skroz i skroz! Čudno vam se čini, zar ne? Biskup i demokrata! A ipak je bio demokrata u dnu duše! Znao je svoj demokratizam tako vješto združiti sa svojim biskupskim dostojanstvom, da je nama bio tako blizu, a ipak je ostao tako velik.

Začarala nas je svetost njegova života, ona njegova askeza tako puna života. Na njemu smo kao na tipičkom primjeru vidjeli, kako i ta askeza, ta neumorna težnja za savršenošću, ta »vita purgativa, illuminativa i unitiva« stvara — kršćanskog »nadčovjeka«. U zadnje je vrijeme svog života postao mistik i u »Svećeničkoj Zajednici« (listu za svećenike) objelodanjivao je plodove svog mističnog nadahnuća! Čitajte one iskre srca njegova i osjetit ćete dah svetosti!

Bio je naš duševni vođa. Da nam pokaže dubinu i uzvišenost kršćanske filozofije, osnovao je »Hrvatsku Stražu«. I mi

smo po njoj spoznali veličinu Tomine misli i zagrijali se za taj vječno mladi nazor o svijetu i životu. No on nije bio time zadovoljan. Utirao nam je put dalje i dalje, više i više. Kamo?

Razgovarali jednom s biskupom o budućnosti našega naroda. Neobično se uozbiljio. Bilo mu je teško pri srcu, kad je vidio među našim vidjenijim ljudima takvo nejedinstvo, takvu neslogu, takvu rasrožnost misli, a i — budimo iskreni — mnogo puta njemu tako mrsku sebičnost. Pala je riječ i o lijeku proti toj rak-rani na narodnom tijelu. Mislio sam, da će mi razlagati i ovo i ono, da će mi razviti jedan politički, gospodarski i socijalni program, da će istaknuti potrebu zdrave filozofije. Ne! On je zahvatio dublje. Izustio je samo jednu riječ: »Euharistija!« Nijesam onda pravo shvatio smisao te riječi, ali danas sam uvjeren, da je Mahnić imao pravo. I doista to združenje konačnog sa Beskonačnim, naravi sa Nadnaravnim, čovjeka s Bogom jest — najradikalniji preporod i čovjeka i naroda. Nemojmo se gubiti u frazama, već budimo iskreni i otvoreni, na priznajmo, da se je naš narod održao u stoljetnoj borbi s Turcima baš zato, jer mu je duša ostala čista i djevičanska, te je crpila snagu i oduševljenje na Izvoru, gdje moramo tražiti i veličinu i sjaj Mahnićeve duše.

Prigovarala mu se, da kršćanstvo slabi otpornu snagu naroda, da goji pasivne, a prezire aktivne krjeposti. Ne vjerujte! Pogledajte Mahnića! Možete li si pomisliti čovjeka, koji bi bio jače prionuo uz kršćanstvo, nego li je on? A eto, nije ni za čas oklijevao reći istinu u brk samosilniku, koji je tražio od njega, da izda nepovrediva prava crkve i naroda. Zato je 70 godišnji, bolehljivi starac morao u progonstvo, gdje si je nakopao bolest, koja ga je i shrvala.

Možete se i ne slagati s Mahnićevom misli, ali jedno morate priznati: misao, koja je stvorila takvog čovjeka, takvog velikana, mora da je velika.

Mahnića nema više! Zar doista nema? Ne, ostavio je nama svijetli primijer svog života, neumrlu misao svog duha i onu ljubav, onu nesebičnu ljubav do našega naroda, koja je krunom mučeništva ovjenčala sjedu glavu njegovu. Živimo u teškim i i ozbiljnim danima. Svi to osjećamo, svi to vidimo.

Hoće da nam zametu svaki trag, da nas izbrišu sa lica zemlje. Preziru upravo poklenskom mržnjom na sve, što ma izdaleka očituje, da je naše. Čas je odlučan i ozbiljan! I baš u tom odlučnom i ozbiljnom času moramo svom dušom prionuti uz Mahnićevu misao. Neprijatelj svojom snagom znatno nadmašuje naše neznatne sile. Doista, računajući samo sa našim naravnim silama morali bismo zdvojiti. No eto, diže nas tu Mahnićeva misao! Proti gruboj sili silnika borio se on mačem vjere u Božju Providnost. Već je u »Rimskom Katoliku« najodlučnije pobijao materijalistički pojam sile kao glavnog faktora u povjesti naroda. Kao nad pojedincima, tako i nad narodima bdije izvor i branitelj svakog prava — Bog. Zato je borba

sila proti pravu na koncu konca bez uspeha. Pravo nakon teške i krvave borbe sa silom ipak konačno pobjedjuje. A kako da pomognemo pravu, da što prije pobjedi? Ustrajnim radom oko odkrivanja krivice, nesebičnošću, značajnošću, uopće rečeno — krjeposnim životom. Sve je to lijepo i dobro, veli nam Mahnić, ali niste prodrli do jezgre, niste proniknuli u bistvo borbe proti krivici, niste našli pravi izvor nesavladive jakosti proti premoći neprijatelja. I u duhu vidim Mahnića, kako je satove i satove klečao u svojoj biskupskoj kapelici pred euharističnim Isusom. U Euharistiji je našao ključ rješavanju modernih problema, u Euharistiji je našao onu jakost, koja čovjeka asimiluje Bogu, u Euharistiji je našao revnost apostola, otvorenost priznavalaca, heroizam mučenika. Proniknuo je do dna kršćanstva i našao — Euharistiju! I mi danas trebamo Makabejaca, koji će i glavu pustiti na oltarju domovine, trebamo heroja, koji će bezobzirno ožigosati krivicu silnika, trebamo narod mučenika, jer je započeo naš martirij. Tko će nam uzgojiti. Makabejce, kako ćemo postati heroji, tko će našem narodu-mučniku pružiti palmu pobjede! I opet se sjećam Mahnića. Činilo mi se, kao da se preobrazio. Oči mu sjajile, kô da su htjele u mene, u sav naš narod, prenijeti svu onu vatru žarke ljubavi prema euharističkom Isusu. I on je izustio samo jednu riječ, riječ spasa, da jedinu riječ, koju je mogao Mahnić kao Mahnić izgovoriti: »Euharistija!«

Znanstvo.

Trideset let.

J. Kralj.

Illud eium verissimum est, non aliunde quam ex opificum opere gigni divitias civitatum. — Leo XIII.

Moderna kapitalistična družba, ki ni imela nobene sveže ideje, da bi z njo stopila v boj proti krepečemu se marksizmu (socializmu in komunizmu), je v devetdesetih letih zadela na novega, sicer bolj umirjenega, a zato stalnejšega nasprotnika, Poglavar katoliške Cerkve, papež Leon XIII. je izdal 17. maja 1891 okrožnico o delavskem vprašanju »Rerum novarum«. S tem dokumentom, čigar vpliv je mogoče primerjati vplivu komunističnega manifesta, je bil katoliški svet pozvan, podati se v socialne boje in se z isto silo boriti proti zablodam materialističnega marksizma, kakor proti razjedajočemu delu kapitalizma. Trideset let je preteklo od dneva, ko je »manifest krščanske akcije« zagledal svet. Od takrat do danes se je

socialno gibanje, ki je izšlo iz principov, oznanjenih v Leonovi okrožnici, razvito, poglobilo in se tudi idejno deloma izpremenilo. Temelji, podani v Leonovi okrožnici, so ostali neizpremenjeni. Aplikacija teh etičnih in filozofskih načel na sodobne socialne razmere se je izpreminjala in radikalizirala in se polagoma ustalja v znanstvenemu sistemu, ki ga imenujemo krščanski socializem.

»Rerum novarum« se ne spušča v posamezna gospodarska, finančna, industrijalna vprašanja; ne razsoja, ali naj se izvede agrarna reforma, soudeležba na dobičku itd. Okrožnica ugotavlja predvsem osnovne principe, ki morajo zavladati v družbi, če hočemo družbo obvarovati razpada in priboriti v njej »vsakemu svoje«. Ti principi so jedro okrožnice; je pa v njej še vrsta nasvetov, predlogov in odločb, ki so zapisani z ozirom na takratne socialne razmere in ki so direktno (n. pr. v Nemčiji) ali posredno sprožili velik del moderne socialne zakonodaje. Oglejmo si osnovne principe Leonove okrožnice.

Položaj delavskega razreda je v uvodu točno naslikan. »Bistveno se je izpremenilo medsebojno razmerje med posestniki in delavci; denar je nakopičen le v maloštevilnih rokah, velika množica pa ubožava«. Vzroki za to so dvojne vrste: Moralni in gospodarski. Države so se vedno bolj odtuževale krščanski nravi in krščanskim načelom« (str. 3.)

To odtuževanje je začelo sistematično za reformacije. Protestantizem je prinesel v družbo razjedajoči subjektivizem, na verskem polju. Toda zle ne zgine, ampak se širi v filozofijo (skeptizem, pozitivizem) v etiko (Rousseau), v vse idealne vede. Od teh vrhov človeškega delovanja pronica razkrajajoči strup vse nižje in širje, proglašajoč na vseh poljih življenja, da je človek neodvisen od absolutnih zakonov krščanstva, da je človek sam sebi edini zakonodajalec. Avtonomija osebnosti je rodila v gospodarstvu kapitalizem, v politiki macchiavelizem, v mednarodnem življenju imperijalizem, v družbi popolno brezredje. — Gospodarski vzroki socialnega zla so pa: »V revolucijah prejšnjega stoletja so bile uničene stare zadruge delavskih stanov, a novih v nadomestilo niso ustanovili«. Fevdalna družba je razpadla, ker je izgubila pravico do eksistence. Toda liberalni kapitalizem ne tvori nove, organično sestavljene družbe, ampak samo razdira zadnje ostanke fevdalne družbe, in načeloma zameta novo vez družbe, proglašajoč popolno svobodo izkoriščanja za močne in svobodo umiranja za gospodarsko šibke. Posledice gospodarskega liberalizma so se brzo pokazale: »Tem potom je propadalo osamelo in brez podpore rokodelstvo in delo v žrelo

¹ Citati po slovenskem prevodu »Delavsko vprašanje«. Preložil Andrej Kalan, V Ljubljani 1891.

brezsrčnih bogatinov-posestnikov in nebrzdane pohlepne konkurence. Pridružile so se denarne spletke modernega oderuštva ter pomnožile zlo. Cerkev je sicer pogosto obsojala oderuštvo, a kljub temu se ga nenasitni kapitalizem poslužuje pod drugo krinko. Produkcijo in trgovstvo so si prilastili nekateri kot svoj monopol in zato so le nekateri nesorazmerno bogati delavske stanove ukovali skoro v jarem suženjski » (str. 3.)

To je verna slika kapitalistične družbe in izhodišče Leonovih idej.

Ko so ugotovljeni vzroki in stanje sodobne družbe, utemeljuje Leon v polemiki proti marksistom krščanska načela o zasebni lasti. Proti njim, ki hočejo izkoreniniti vse gorje z enostavno formulo »da se vse posestvo prenese od posameznih na celokupnost«, poudarja okrožnica načelo: Zasebno imetje je sveto in nedotakljivo. Ni pa uporaba zasebne lasti neomejena, ker krščanski pojem zasebne lasti je nasproten pojmu rimskega prava, ki označa zasebno last kot »pravico, rabiti, porabiti ali zlorabiti« stvar. Uporaba zasebne lasti je omejena. Okrožnica navaja sv. Tomaža Akvinca besede:

»Človek mora imeti zunanje reči ne kot lastnino, marveč kot skupno last in se mora po tem tudi ravnati.« (str. 20). Človek je samo upravitelj podeljenega mu imetja in upravljati ga mora po dveh načelih: po principu pravičnosti in ljubezni.

V tej polemiki proti socialistom je očrtan pojem zasebne lasti v zvezi s pojmom krščanske družine. Družina — lastno ognjišče — zasebna last — od države neodvisne družinske pravice: vsi ti pojmi so v tako tesni zvezi, da si krščanske družine brez njih ne moremo misliti. Z vsem poudarkom nastopa Leon XIII. tu za obstanek družine, ki je najprvotnejša vrsta družbe in utemeljena v naravi. Iz tega dejstva zameta nauk socialistov, ki odstranjajo varstvo in skrb starišev ter izročajo skrb državi, kršijo naravno pravico ter siloma rušijo družinske vezi.« (str. 12). Ta obsodba zadene pač v prvi vrsti »naivni socializem«, ki se je odkril svetu v plamenečih stavkih komunističnega manifesta, katerega so danes revidirali že marksisti-desničarji in levičarji. Danes bi tudi že ne bilo več potrebno, izjavljati »kako zavržljivi so temeljni nauki socialistični, po katerih se zahteva, da naj država pograbi vso zasebno last ter naj jo spremeni v skupno imetje.« (str. 12). Ni več resne struje, ki bi zahtevala poddržavljenje vse zasebne lasti; marksisti vseh struj stremé pač za poddržavljenjem produkcijskih sredstev.

Okrožnica zadene tu na osrednje vprašanje socialne vede: Na razmerje med delom in kapitalom. Tega problema ne rešuje z gospodarskimi predpisi — to pač ne spada v kompetenco Cerkve — ampak razglašá eni stranki kakor drugi etične norme, katerih se imajo držati, če naj družba ozdravi. Delavcem naroča: »Popolno in zvesto izvršuj določeno delo, za katero

si se zavezal prosto in s pravično pogodbo.« (16) Tu je podana resnična in zadnja rešitev velikega problema produkcije. V Angliji skušajo rešiti ta problem z nagradami za nadprodukcijo in s socialnimi inženirji. Nemški socialistični kabinet je izdal v letu 1919 na nemški narod proklamacijo, katere refren je: Sozialismus ist Arbeit!

Sovjetska Rusija skuša doseči isti cilj s tem, da je militarizirala tovarne in upeljala stroge kazni za brezdelje, ki je »konterrevolucionaren čin.« Toda zadnja rešitev ni v nagradah in ne v propagandi, še manj v nasilju; čednosti delavca, vestnost, poštenje, zvestoba, točnost itd. se ne dajo izsiliti, ampak morajo biti le plod globoke moralne zavesti. — Delodajalcem zabičuje: »Ne imej in ne ravnaj z delavci kakor s sužnji, spoštuj njih osebno vrednost ... Nečastno in krivično je, ljudi izsesavati samo v lastno korist in jih le toliko ceniti, kolikor je vredna njih delavna moč.« (17). Točnejše označbe in bolj utemeljene obsodbe kapitalizma ni kot je ta: Razmerje med obema in nespravipljive odnošaje med njima ureja načelo pravičnosti in načelo ljubezni.

Priznati moramo, želeli bi si točnejšega odgovora na težavna vprašanja. Ali ne smemo stremeti za tem, da polagoma preneha mezdno razmerje, da se kapital in delo združita v eni osebi, naj bo to že stan ali javnopravna družba? Ugotoviti moremo, da Leo XIII. razglša stare, žal napolpozabljenе principe, ki so veljali v rimskem latifundijskem gospodarstvu in v fevdalni družbi; ta načela pravičnosti in ljubezni so veljavna, četudi ne upoštevana v kapitalistični družbi, veljavna bodo vse čase, ker so absolutna.

V okvirju teh temeljnih načel imamo popolno svobodo, kako urediti družbo; moremo odpraviti mezdno razmerje, moremo popolnoma uveljaviti Leonov stavek »da tudi sad dela pripada kot pravo onemu, ki je dogotovil delo.« (str.8).

To so temeljni nauki o pravicah in dolžnostih človeka v družbi: Družina, upravičenost zasebne lasti, uporaba zasebne lasti kot socialno dobro, pravičnost, krščanska ljubezen, duh solidarnosti.

O zadnji točki, solidarnosti stanov, še besedo. Mnogo so govorili o tem, da je eden glavnih znakov katoliške akcije ta, da združuje vse stanove v svojih vrstah. To je resnično; katoliška akcija ne more načeloma odklanjati kakega človeka zgolj radi njegovega stanu. Ona razglša solidarnost s t a n o v, ne more pa oznanjati solidarnosti s l o j e v. Stan tvorijo ljudje, katerih stalno delo ima en glaven bistveni znak: industrijski delavci, zemljedelci, obrtniki, duševni delavci, uradniki itd. tvorijo stanove. Sloja sta pa samo dva: sloj izkoriščanih in izkoriščevalcev. Ali je med tema dvema slojema mogoč sporazum in edinstvo? — Pojmiti moramo, kar je dobro opazoval Marx, da poedinci-kapitalisti redoma ne nosijo osebne krivde za svoje izkoriščevalno delo; oni so po celotnem kapitalistič-

nem sistemu produkcije in konsuma prisiljeni, kupičiti obresti. Kdor hoče sloja izkoriščanih in izkoriščevalcev izmiriti in združiti v enoto, ima eno samo pot: Osvoboditi mora kapitaliste nujnosti, da izkoriščajo, to je — odpraviti mora sistem kapitalistične produkcije.

Potem ko je Leon ugotovil osnovna družabna načela, razpravlja o pomočkih, kako odpraviti socialna zla. Prvo mesto odreja socialni delavnosti Cerkve. Nasproti liberalnemu načelu »Nachtwächterstaat-a, ki ima edino nalogo, paziti, da kdo ne krši paragrafov, kliče državo k socialnemu delu. Tu je zapisan stavek, ki je postal bojni klic krščanskih socialistov: »Da pravzaprav izvira vse bogastvo sveta iz dela delavnih.« »Brezpogojno torej zahteva pravica od države, da ona v tem oziru delavcem presrbi in zagotovi primeren delež od dobička pri delu (str. 30)« Najmanj, kar jim delo mora nositi, je eksistenčni minimum. To je bila beseda, ki je pomenila cel prevrat v mišljenju takratnega katoliškega sveta.

Izhajajoč iz tega načela razdeljevalne pravičnosti našteva in nasvetuje Leon vrsto socialnih reform, ki so potrebne za izboljšanje delavskega položaja. Štrajk, nedeljski počitek, žensko, otroško in pončno delo, trajanje dela se presoja po navedenih principih. Socialna zakonodaja v Nemčiji, ki se je vršila že od l. 1875 pod vplivom centra, odgovarja v glavnem tem predlogom. Okrožnica zahteva od države, naj pospešuje ustanavljanje malih posestev, (agrarna reforma!), ki zavirajo pavperizem, množe produkcijo, krepijo domoljubje. Z vnemo se poteguje Leon za koalicijsko svobodo, ker »država nima kar tako pravice, prepovedovati njih obstanek«. Razumeli bomo, kake važnosti je bila ta zahteva papeževa, če upoštevamo, da je evrepsko delavstvo stalo v devetdesetih letih v najtežjem boju za pravico združevanja: ona leta padejo postave proti socialismu in proti vsem strokovnim (t. j. bojnim) organizacijam delavstva.

Za slučaje sporov med delodajalci in delavci nasvetuje okrožnica upostavo mešanih komisij, ki razsojajo. Razsodišča naj bodo za obe stranki obligatna. To res plodno ustanovo, ki predvsem s kolektivnimi pogodbami vzdržuje vsaj relativen redni produkciji tako potrebni mir med delodajalci in delavci, so uvedle v večjem slogu šele po vojni razne države in pokrajine, med njimi tudi Slovenija. — Okrožnica pozivlja delavce, naj se organizirajo, da oživetvorijo ta načela; z redkim pogumom vrši v novič nevhvaležno dolžnost, da jih pozivlja, naj se postavijo na stran delavcev, ki višje cenijo poštenost in pravico kot dobiček in katerim je prava zvestoba v dolžnostih nad vse druge ozire.«

S tem apelom na delavne množice, s tem pozivom, naj častno vrše svoje visoko poslanstvo, ki jim je poverjeno v novi družbi, zaključuje okrožnica.

*
* *

Trideset let. Od onih dni, ko so se pojavljale prve nejasne vesti o socialni demokraciji, pomešani še z anarhizmom, pa do današnjih dni, ko je vsa Evropa obžarjena od svita, ki rudi na vzhodu — kako dolga pot je! Mnogo se je izpremenilo v tem času tudi v katoliški akciji, mnogo se je izpremenilo v skladnji družbe; zato je gotovo, da vsaka beseda v »Rerum novarum« ni več ravno sodobna in aktuaina. Marsikaj je zapisano kot poizkus, odstraniti zla, ki jih povzroča kapitalizem, ne da bi obenem odstranili kapitalistično družbo. Teh nekaj nebistvenih nasvetov se ni izpolnilo in kapitalistična družba razpada; niso se izpolnili zato, ker so bili morda slabi, marveč zato, ker so predpostavljali neke etične kakovosti, katerih v vladajočem sloju ni bilo. Osnovne misli, načela pa ostanejo, temelji, položeni v zemljo, se ne omačajo in čakajo, da pridejo zidarji, pripravljeni in zmožni, na njih zgraditi novo družbo.

Duhovnik in sv. pismo.

(Referat na svetolucijski konferenci dne 27. decembra 1920.

Poročal Venceslav Belè).

Letos praznujemo 1500-letnico smrti sv. Hieronima. Sv. Oče je izdal posebno encikliko, da z njo primerno počasti ta jubilej in spomin sv. Hieronima. Naš nadškof nam je v uradnem listu podal vsebino enciklike s primernimi opombami in nam razen tega naročil, naj v teh dneh v cerkvi s tridnevno počastimo tega velikega moža.

Sv. Hieronim je bil mož klasične naobrazbe, čudovito načitan, poznal je veliko jezikov, bil je univerzalen zgodovinar, o čemer nam priča njegovih 125 ohranjenih pisem. On je znamenita osebnost ne samo v cerkveni, ampak splošno v svetovni literaturi.

Njegovo življenjsko delo je poleg mnogih bibličnih spisov in študijev njegova prestava sv. pisma — Vulgata, katero je splošna raba v cerkvi sprejela potrdila in priporočila, tako da jo je sklep tridentinskega koncila priznal za oficijalno cerkveno prestavo. Kljub mnogim nedostatom je ta prestava, ki je plod velikega duševnega dela in truda Hieronimovega, daleč presegla vse druge prevode in je bila od VII. stol. dalje splošno razširjena in obenem glavni vir srednjeveške latinščine in še posebej cerkvenega latinskega jezika.

Mi sicer ne moremo posnemati sv. Hieronima v vsem razmerju do sv. pisma, ne moremo ga posnemati v vsem študiju in delu, nimamo daru tiste izredne ljubezni do sv. pisma, zato

tudi nikdar ne dosežemo njegovega poznanja in razumevanja sv. pisma, a vendar nam je za vzor postavljen, da po njegovem prelepem zgledu — četudi po svojih slabotnih močeh
sv. pismo ljubim o,

s p o š t u j e m o,
r a d i č i t a m o
i n p r i d n o š t u d i r a m o.

Moj namen je torej spregovoriti o razmerju duhovnika do sv. pisma; ta predmet je pa tako obseden, da ga je mogoče v tem tesno odmerjenem okviru časa le bolj sumarično obdelati.

Prva naša dolžnost je ljubezen do sv. pisma. Seveda ne more začeti naše razmerje z ljubeznijo, ampak je še poprej potrebno poznanje; a toliko poznanja sv. pisma že podstavljamo pri vsakem izmed nas, da lahko govorimo kar o dolžnosti ljubezni.

Ljubiti moramo sv. pismo že kot ljudje, kot izobraženci, ker ono je knjiga nad knjigami, znamenita zbirka izbranih del svetovne literature, zakladnica estetičnih lepot in moralnih vrednot, kar čutijo, priznavajo in občudujejo v njem tudi tisti, ki ne sprejemajo njegovih verskih resnic. Sv. pismo je najbolj poznana in najbolj razširjena knjiga, v 300 jezikov prevedena in tudi najboljčitana:čitana tudi po mnogih takih, ki jim ugaja samo nje poetična, estetična stran. — Ako jo pa mnogi ljubijo samo zaradi lepote, koliko jo moramo ljubiti mi duhovniki, ki poznamo tudi njeno dobroto in resnico. A žal, da se celo med duhovniki dobijo taki, ki ne čutijo estetične strani svetih knjig, zato jih tudi ne morejo tako zelo ljubiti; in ker jih ne poznajo dobro od te strani, se reveži motijo, ko mislijo, da so precej dolgočasno berilo. Trebalo bi, da bi taki bolj izbrusili svoje estetično čustvovanje, kar so kot izobraženci dolžni sami sebi.

Poglejmo nekaj zgledov:*)

G o e t h e, ki nam je vsled naše nemške vzgoje dobro znan in ki je bil eden največjih izobražencev in estotov, pravi: »Ich bin überzeugt, daß die Bibel immer schöner wird, je mehr man sie versteht.«²⁾

Komur ne dopade sv. pismo, kaže, da ga ne razume, razume ga pa ne, ker ga ne bere in ne študira. Ljubezen do sv. pisma pomanjkuje pri onem, ki vse drugo rajši čita kot to.

Lahkomiselni in lahkoživi grešnik H e i n e govori s toplo ljubeznijo o sv. pismu: »— Ich habe mich — im »Romanzero« über die Umwandlung ausgesprochen, welche in Bezug auf

*) V »Času« 1910. str. 241—254. sem priobčil »Pismo o bibliji« in navedel v opazki tozadevno literaturo. To pismo se peča predvsem z bibličnim esteticizmom. V tem referatu sem pobral nekatere stvari iz tistega pisma, zaradi enostavnosti ne bom na novo navajal literature, ampak opozorim le na »Čas«.

*) »Čas« 1910, 243.

göttliche Dinge in meinem Geiste stattgefunden... Ich verdanke meine Erleuchtung ganz einfach der Lektüre eines Buches. — Eines Buches? Ja, und es ist ein altes, schlichtes Buch, bescheiden wie die Natur, auch natürlich wie diese; ein Buch, das werktätig und anspruchlos aussieht wie die Sonne, die uns wärmet, wie das Brot, das uns nährt; ein Buch, das so traulich, so segnend gütig uns anblickt wie eine alte Grossmutter, die auch täglich in dem Buche liest mit den lieben, bebenden Lippen und mit der Brille auf der Nase. — Und dieses Buch heisst auch ganz kurzweg das Buch, die Bibel Mit Fug nennt man diese auch die heilige Schrift; wer seinen Gott verloren hat, der kann ihn in diesem Buche wieder finden, und wer ihn nie gekannt, dem weht hier entgegen der Odem des göttlichen Wortes. —¹⁾

Navedli bi lahko še veliko drugih sličnih zgledov in citatov pesnikov in pisateljev raznih narodov. A ne samo tuj, ampak tudi naši slovenski pesniki in pisatelji ljubijo sv. pismo.

3 Tako proslavlja n. pr. Vladimir Levstik Dalmatino-biblijo z besedami:

»In vse, vse to, da je On sam govoril...

O biblija, pa če resnica ni, —

nič manj pogledom mojim nisi sveta!

Kako bi naj tvoj strogi kras ne storil,

da v slutnjah duša mi kleče drhti,

ti, misel modrih, v jezik moj odeta?»

(Dalmatinova biblija. Slovan 1908. 215.)

V Zupančičevih »Samogovorih« nas pesem »Vizija« živó spominja apokalipse, iz katere je zajeta prikazen Babilonke. Da je Zupančič pridno čital biblijo, nam priča tudi njegova pripomnja k »Dumi«: »Nje družina dvojno obleko ima.« To je posneto po Trubarju, a pozabil sem si zaznamovati mesto, kje stoji. (To je vzeto iz Pregovorov 31, 21. V Dalmatinovi bibliji str. 328, b. Najbrž ima Zupančič to naravnost iz sv. pisma, katero je skrbno čital, kakor priča »Vizija«).

O vplivu sv. pisma na slog Ivana Cankarja sem svojčas razpravljaj v »Času.«²⁾ Cankarjev dobri znanec in prijatelj dr. Puntar piše v Cankarjevem snopiču Dom in Sveta: »Sv. pismo je izredno cenil. Vemo, kako je vplival njegov slog nanj. Sv. Matevža je cenil nad sv. Pavla, ki mu je bil radi svoje retorike neljub, dočim je bil Matevž ravno radi ljudske preprostosti njegov ljubljeneec. — Zadnje leto je imel v načrtu velik roman z naslovom »Ženitnina v Kani Galilejski«. Govoril je, da bo to eno njegovih največjih in najboljših del. Osnovati ga je nameraval po temeljitem podrobnem študiju sv. pisma in zemljepisnih razmer in krajev v Palestini.«³⁾

¹⁾ »Čas« 1910, 251.

²⁾ »Čas« 1910. Cankar in Biblija. Str. 349--374.

³⁾ »Dom in Svet«. 1920. Dr. Jos. Puntar: Ivan Cankar. Str. 36.

Zato je naravno, da Meško naši mladini tako priporoča v »Zori« (Let. XIII. Str. 201.) sv. pismo z besedami: »Kaka globokost misli, kaka čudežna vznesenost čuvstev se odpre pred Vami. In kaka plastika! Berite Mojzesove knjige! To istoj trdi, da ves moderni svet z vsemi svojimi pisatelji ne spiše povesti, ki bi jo mogli in smeli le z daleka primerjati zgodbi o Egiptovskem Jožefu. Ali vzemite Joba! V novem testamentu berite n. pr. pridigo na gori. Kje najdete v svetovnem slovstvu poglavje, ki bi le nekoliko odtehtalo ta čudoviti govor! Vsaka beseda — biser! In kar je še več: vsaka beseda — žarek nebeške ljubezni. — — —«

Mi imamo po dveh pesnikih-duhovnikih, po Gregorčiču¹⁾ in Medvedu²⁾ prevedenega »Joba« in »Jeremijeve žalostinke«. Ni samo gol slučaj to, da sta Gregorčič in Medved prevajala Joba in Jeremijo; k temu ju je — kot pesnika, za lepoto dovezeta — nagnila ista ljubezen do sv. pisma. — Imamo Slovenci tudi lepo, poetično prestavo psalmov, katero je izdal Veseli (Ivan Vesel. Psalmi. Ljubljana 1892.)

Gregorčič, Vesel, Medved in Meško so kot duhovniki do dobra spoznali sv. pismo, kot pesniki so prav posebno vzljubili njegovo lepoto. Zato tudi mi — kot duhovniki — ne smemo prezirati tiste poetične in estetične strani sv. pisma, ki je očarala gornje naše pesnike - duhovnike, in celo take ljudi kot je bil nemški Heine in nešteto drugih. Potruditi se moramo torej, da tudi lepoto sv. pisma dočujemo in spoznamo, ker narave zakon je tak, da poleg dobrote predvsem lepota vzbuja ljubezen. Ako hočem, da se vzbudi v naših srcih tem večja ljubezen do sv. pisma je potrebno, da občudujemo tudi njegovo lepoto in poezijo.

Nemci imajo več takih del, ki razpravljajo o formalni in materialni lepoti in o umetnosti biblije. Taka knjiga je n. pr. Aug. Wünsche: Die Schönheit der Bibel. To je protestantsko, a zelo lepo delo. Protestanti imajo sličnih del več kot katoličani. (Literaturo o tem glej v »Času« 1910. Str. 246, 247.) Ako znajo protestanti tako ceniti to stran sv. pisma, je tudi mi katoliški duhovniki ne smemo podcenjevati in prezirati. — Znari nemški katoliški pesnik, filozof in historik Rihard Kralik ima v knjigi »Jesu Leben und Werk« (Kempten — München 1904.) pod VII. pogl. naslov: Die ästhetische Offenbarung. Tu pravi med drugim: »— Wenn wir nicht zweifeln, im Evangelium die

¹⁾ Svetopisemska knjiga Job in psalem 118. poslovenil S. Gregorčič. Tiskala in založila »Narodna tiskarna« v Gorici. 1904. (II. izdaja 1920.) »Žalostinke Jeremijeve« in več spokornih psalmov hrani v rokopisu med Gregorčičevo ostalino g. prof. J. Ivančič v Gorici in jih misli ob ugodni priliki izdati.

²⁾ A. Medved je priobčil v celoti prevod »Joba« v »Dom in Svetu« 1904. Odlomek »Iz Joba« je priobčil v II. zv. Poeziji str. 87. »Žalne pesmi preroka Jeremija ob Jeruzalemskem mestu« I. v I. zv. Poeziji str. 111. — II. v II. zv. Poeziji str. 91.

höchste Wahrheit und Güte zu finden, so wird uns auch nicht die Erwartung täuschen, darin die höchste Schönheit und vollkommenste Kunst zu treffen.« — A te besede veljajo ne samo za novi, ampak tudi za stari testament. In zato je naravno, da so poleg pesnikov tudi glasbeniki in prav posebno upodablajoči umetniki zajemali iz sv. pisma kakor iz neizčrpljivega vira, in to največji umetniki vseh narodov. Pomislimo posebno na italijanski quattrocento in cinquecento, na Raffaella in Michelangela! Zato se ne smemo čuditi, če nam poroča Izidor Cankar iz svojega obiska pri R. Jakopiču, odličnem našem slikarju, da je našel v njegovi knjižnici poleg Shakerpearja Alliolijevo Sv. Pismo in poleg Mutherjevih knjig in slikarskih klasikov das Leben Jesu und der Heiligen.¹⁾

Teh malo zgledov, navedli bi jih lahko veliko več, naj nam zadostuje ne morda za to, da bi nas osramotili v naši malobrižnosti, ampak predvsem zato, da bi nas potrdili v naši ljubezni do sv. pisma. — Vsak izobraženec čuti neko naravno in nujno potrebo do čtiva in do knjig; ako pa sploh kako knjigo ljubimo — ali pa knjige nasploh, moramo ljubiti pred vsem knjigo nad knjigami — sv. pismo. Baumgartner poudarja v »Geschichte der Weltliteratur«²⁾, da je sv. pismo že s človeškega in naravnega stališča najznamenitejša knjiga svetovnega slovstva; je glavni vir krščanske civilizacije, središče svetovne in slovstvene zgodovine; naravnost ogromen je vpliv sv. pisma na našo kulturo in na vse slovstvo kakor tudi na umetnost; sv. pismo je skozi dve tisočletji najodličnejši učbenik verske in pravne izobrazbe vsega krščanstva; silen je vpliv sv. pisma na koran in vso mohamedansko kulturo; tudi v svetih indijskih knjigah se kažejo svetopisemski vplivi.

V papeževi encikliki »Spiritus Paraclitus«, katero je izdal k proslavi 1500letnice sv. Hieronima, stoji med drugim tole: »— ille in primis ante oculos mentis Nostrae obversatur ardentissimus Bibliorum amor, quem omni vitae suae exemplo et verbis Spiritu Dei plenis Hieronymus demonstravit atque in fidelium animis cotidie magis excitare studuit. »Amas Scripturas sanctas«, ita in virgine Demetriade hortari omnes videtur, »et amabit te sapientia; dilige eam et servabit te; honora illam et amplexabitur te!«

»Honora illam!« Te Hieronimove besede nas privedejo k drugi točki, ki se glasi:

¹⁾ Izidor Cankar: Obiski. Iz življenja in delovanja naših umetnikov. III. Rihard Jakopič. »Dom in Svet« 1911. Str. 112.

²⁾ I. Bd. Die Literaturen Asiens und der Nilländer. — Bibel und Weltliteratur. Str. 3.ss.

Spoštujmo sv. pismo!

Ako je razširjen med laičnim svetom nekaj biblični esteticizem, na katerem temelji njihova ljubezen in njihovo spoštovanje do sv. pisma, se moramo mi duhovniki dvigniti višje — nad ta izključni biblični esteticizem — do svetega spoštovanja teh svetih knjig. Ako je Cankar sv. pismo »izredno cenil«, ako vzklika neverni ali vsaj skeptični Vl. Levstik: »O biblija — pogledom mojim sveta!« — ker mu je bila sveta le zaradi strogega krása in »misli modrih«, — mora biti nam biblija sveta in spoštovana, zato ker nam ni samo polna navadne lepote in modrih človeških misli, ampak nam je razodeta in zapisana b e s e d a b o ž j a. Baumgartner poudarja, da je za katoličana biblija ne samo najznamenitejši in najpomembnejši spomenik svetovne literature, ona mu je »pisana beseda božja« — navdihnjena knjiga. Ona ne pripada kakor kaka grška žaloigra ali pa »Vede« Indijcev samo naravnemu redu; ona je veličastno, temeljno sredstvo vzgoje in milosti včlenjeno v nadnaravni red. — Biblija ni samo človeško delo kakor »Vede« in »Purana« Indijcev, ona presega po duhovitosti v vsebini, po нравni rodovitnosti in nostranji častitljivosti visoko vsa dela človeškega duha; ona je svetilnik in središče, iz katerega moramo promotrivati vso drugo literaturo.¹⁾

Ni potrebno, da bi vam kot duhovnikom tu obširno govoril o inspiraciji sv. pisma; povdarjam samo to, da inspiracija daja sv. pismu pečat božanstvenosti in ta božanstvenost je motiv našega spoštovanja sv. pisma.

O poganih beremo, s kakim spoštovanjem častijo svoje svete knjige. Tako poročajo Kath. Missionen o ljudstvu Sikh v Indiji, da priznava sicer boga, a vendar izkazuje poglavitno češčenje sveti knjigi, ki jo imenujejo »Granth«. Ta knjiga leži sredi tempelja na prestolu, kateri je pregrnjen z dragoceno svilnato preprogo in stoji pod kašmirovim baldahinom. Od časa do časa čita kak duhovnik iz nje, ljudstvo se prikloni in meče cvetlice na knjigo, dva duhovnika jo pihljata s pavjim perjem²⁾.

Ako pagani na tak način častijo svoje sv. knjige, kakšno spoštovanje smo šele mi dolžni s v e t e m u pismu, b o ž j i besedi! K temu spoštovanju nas hoče tudi cerkev navajati v liturgiji; in to velja posebno nam — duhovnikom. Pri tihi maši moli mašnik globoko sklonjen za blagoslov, predno čita evangelij, po evangeliju poljubi knjigo; pri slovesni maši moli dijak na kleče to molitev in kleče prejme blagoslov; predno poje evangelij, knjigo slovesno incensira in po evangeliju se knjiga s slovesno gesto ponudi celebrantu v poljub; med evangelijem vsi vstanejo kakor takrat, ko je Ezra odprl Mojzesovo knjigo, da

¹⁾ L. c.

²⁾ Kath. Missionen, 28. Jhg. 118.

bi iz nje čital ljudstvu;¹⁾ na evangelijsko knjigo se polaga roka pri prisegi, ki zaključuje z besedami: Kakor resnično mi Bog pomagaj in ta sv. evangelij. Vemo, da se je v stari zavezi hranil Mojzesov pentatevh v skrinji zaveze v najsvetejšem, po naših analogičnih pojmihi bi rekli nekako — v tabernakelju. Koliko bolj svet kot staropisemski pentatevh je šele naš evangelij! — Vemo, v kake dragocene, z zlatom in biseri okrašene platnice so v starih časih vezali svetopisemske knjige — iz samega spoštovanja. Sv. Karel Boromejski in blaž. Lovrenc iz Brindisi ter mnogi drugi so čitali sv. pismo vedno kleče — iz samega spoštovanja.

Lampè začenja predgovor k »Zgodbam sv. Pisma« z besedami: »Kdor pozna naše slovensko ljudstvo, vé, kako pobožno misli in kako spoštljivo govori o sv. pismu.«²⁾ Tisto spoštovanje je menda s časom nekoliko opešalo; zato smo pa mi duhovniki predvsem dolžni sami kazati tisto spoštovanje in pa je tudi pri drugih vzbujati. Proti temu spoštovanju se greši z marsikakimi šalami na račun svetopisemskih tekstov in zgodb; že koncil tridentinski opominja, naj se nihče ne predrzne zlorabljal svetopisemskih mest za dovtipe in šale. O sv. Baziliju nam poroča Theodoret (I. 4, hist. e. 17.) da je zavrnil cesarjevega kuharja, kateri je v njegovi navzočnosti citiral izrek iz sv. pisma in ga napak apliciral, z besedami: »Zate je bolj primerno, da misliš na svoje prikuhe, kot da prekuhavaš svete izreke!« Tako je treba, da tudi duhovniki pazimo na to, da ne bomo na tak način prekuhávali, precejali in prevračali svetopisemskih besed. Kajti ravno med duhovščino, ki pozna sv. pismo, je v tem poznanju včasih nevarnost, da je tudi profanira.

Kar nam priča dandanes o pomanjkanju pietete in spoštovanja do sv. pisma med našim narodom je n. pr. to dejstvo, da so dragoceno in veliko Lampe-Krekovo delo »Zgodbe sv. pisma«, ki bi bilo v pouk marsikateremu večjemu narodu, po večini uničili in raztrgali. Naloga nas duhovnikov je, da v cerkvi in posebno v šoli opozarjamo ljudstvo na to knjigo; s pomočjo šolskih otrok zberimo in rešimo, kolikor se da; zberimo skupaj raztresene ude raznih snopičev in uredimo celotne zvezke ter poskrbimo, da se dajo vezati. Danes je ta knjiga dragocenost! Vcepimo posebno šolski mladini v srce spoštovanje do svetega pisma in vzpodbujamo odraslo mladino, naj v zimskih večerih in snežnih dneh, ko posedajo po pečeh, večkrat in radi čitajo iz te knjige. S tem delom pokažemo sami sveto spoštovanje do sv. pisma.

Na najlepši način pa pokažemo to spoštovanje s tem, da se ga držimo in po njem živimo. Mehler (Beispiele I.) ima v svoji zbirki sledeči zgled: V Eimbeeku je čital vrl meščan ne-

¹⁾ 2. Esr. 8, 5.

²⁾ I. Del. Str. 3.

deljskega popoldne v krogu družine glasno iz evangelija. Ravno je bil neki zapuščen sirotek priberačil do njegovih duri, ko je mož čital besede: »Kdor takega otroka v mojem imenu sprejme, on mene sprejme.« Tu je nehal čitati, pogledal ženo in rekel: »Žena, slišiš?« »Da«, je odgovorila žena, »in mi hočemo storiti, kar nam božji Odrešenik zapoveduje.« Poklicali so dečka v hišo in od tiste ure so ga vzgajali in držali kakor svojega otroka. —

Zakaj sem vam navedel to zgodenco, ki bi bila bolj primer-na za priprosto ljudstvo? Zato ker mi duhovniki dan na dan prebiramo sv. pismo v brevirju in misalu, če drugače ne, — a kljub temu je včasih v nas tako malo spoštovanja, da niti ne vemo, kaj beremo, ali pa da kar sproti vse pozabimo. — kam šele, da bi se vedno držali vsega tega!

Več spoštovanja do sv. pisma pomeni za duhovnika — več udejsvovanja sv. pisma v zasebnem in pastoralnem življenju!

—:—

Z gornjim zgledom o čitanju evangelija smo že prešli k naši tretji točki, ki se glasi:

Radi čitajmo sv. pismo!

Res je, da vsak dan beremo v brevirju in misalu precej odlomkov iz sv. pisma, a to samo še ni dovolj! Treba je, da s pazljivostjo in umevanjem beremo; treba je poleg tega branja tudi študija, o čemur pozneje spregovorimo. — Tisto čitanje v brevirju in misalu, ki smo ga omenili, je le bolj fragmentarično; treba je poleg tega še drugega, rednega, kurzoričnega, sistematičnega čitanja. Naj navedem tu, kar pravi v tem oziru Meyenberg v odličnem delu »Homiletische und katechetische Studien¹⁾«: »Treba je brati kurzorično vse sveto pismo. Zato izberimo si ali tekst Vulgate ali pa tekst v domačem jeziku. Pri tem pa ne zadržujmo se z vsako težkočo, temveč prečitajmo opombe, le tu in tam, da zvezo tem bolje razumemo. Tako zadobimo z bolj naglim čitanjem potrebno celotno podobo. Kar se je itak že zgodilo za časa bogoslovnih študijev, naj pridigar (— ker smo pa mi vsi v dušnem pastirstvu pridigarji, veljajo nam vsem te besede —) od časa do časa ponavlja. Priporočljivo je tudi, knjige čitati v tistem redu, kakor so nam tekom leta podane v brevirju. Tisto liturgično čitanje v oficiju po odlomkih bi bilo po predidocem ali spremljajočem skupnem čitanju rodovitno podprto. Zaradi orientacije naj se pred začetkom čitanja posameznih knjig pregleda kaka skica tistih, morda v kakem introduktoričnem delu. Tega čitanja pa ne smemo smatrati za znanstveno, ampak za duhovno berilo: — tudi homiletični sad bo

¹⁾ Homiletische und katechetische Studien im Geiste der heiligen Schrift und des Kirchenjahres von A. Meyenberg, Professor der Theologie und Canonicus in Luzern 1908. Citat je na str. 154—155.

tako bolj bogato uspeval. Izbor knjig po navodilu brevirja in cerkvenih časov nam spravi te s cerkvenim življenjem v presenetljiv sklad, ki sad čtiva zopet pomnoži.« —

Meyenberg torej loči tu čitanje od meditiranja in študiranja sv. pisma. Tako kakor imamo navadno v kurzoričnem, rednem, zapovrstnem čitanju odprto kako drugo posvetno knjigo, ravno tako naj bi imeli v rednem čitanju sv. pismo. Glavni namen tega brzega čitanja mu je ta, da imamo pred očmi zvezo posameznih delov in posameznih knjig kakor tudi celotno podobo vsega sv. pisma. Po njegovih besedah je dobro, da s takim skupnim čitanjem prehitavamo ali pa spremljamo fragmentarično čitanje v brevirju; kajti v brevirju bi imeli po teoretičnem načrtu čitati svetopisemske knjige sicer celotno, a praktično ostanejo vse to le fragmenti zaradi raznih praznikov in oficijev. Za orientacijo o knjigi in nje vsebini nam v prakst pred začetkom posamezne knjige popolnoma zadostuje Lampe-Krekovo delo; celotni tekst moramo seveda drugje iskati, ker imamo tu po večini vsaj le odlomke svetopisemskih tekstov. — Kakor ostane človek, ki ne čita dnevnega časopisja, brez pravega umevanja socialnega življenja v svetu, tako ostane oni, ki ne čita sv. pisma v skladu s tekočo cerkveno dobo, brez pravega umevanja, nekako brez prave orientacije — ali glede cerkvenega življenja — ali pa glede brevirskega berila.

Na navedenem mestu pripoveduje Mayenberg:

»Neki odlični župnik nam je rekel nedavno: Recite bogoslovcem in semeniščnikom: naj bi imel vsak zunaj v življenju v svoji učilnici na vedno pripravljeni mizici ali pultu odprto sv. pismo, da bi prav pogosto za trenutek, in če bi bilo zopet res samo za trenutek, mudil se pri knjigi knjig. — Radi bi s tem to lepo naročilo v duhu njega, ki ga je dal, sporočili še daleč ven preko semenišča.«

Exempla trahunt! Zgled učinkuje včasih bolj kot argument, zato mi oprostite, da navajam zopet nove zglede:

V Bismarckovih pismih stojijo med drugimi velike besede: »Ich lese täglich im kleinen Testament.¹⁾»

O slavnem pisatelju W. Scottu se pripoveduje, da je prosil na smrtni postelji svojega zeta, naj bi mu naj čital iz knjige; na vprašanje, iz katere knjige, je odgovoril veliki pisatelj: »Knjiga je samo ena: biblija!«²⁾

O Pavlu Krügerju, predsedniku transvaalske države, so pisali časniki o priliki njegove smrti sledečo zelo zanimivo anekdoto, ki je mi sicer ne bomo povsem posnemali, a dobro bi bilo, da bi jo v veliki meri. — Ko so bili nekoč krog ognja zbrani v taborišču moške iz raznih dežel, bi se bila neki nemški in neki britanski vojak skoraj stepla ob vprašanju, kdo je večji — Goethe ali Shakespeare. Krüger, katerega so poklicali

¹⁾ »Čas« 1910.

²⁾ »Čas« 1910.

za razsodnika, je zamrmral: »Nisem čital še nobenega teh dveh!« Ko so ga na ta odgovor z začudenjem vprašali, kaj pa čita, jim je odgovoril: »Samo to!« Pri teh besedah je izvlekel iz žepa raztrgano biblijo. »Že štirideset let jo čitam noč in dan in nisem še obvladal niti polovice njene krasote. Ko bom s tem pri kraju, začnem lahko z Goethejem in Shakespearijem.³⁾ Duhovnikov eden ne bo ravno tega storil, a žalostno bi bilo, ako bi se dobil duhovnik, ki bi vse drugo čital, vse svetovne in domače novice, znanstvene in zabavne knjige, samo sv. pisma ne. Žalostno bi bilo, če bi duhovnik poznal morda vse najimennitnejše pisatelje in njih dela, pa ne bi poznal vseh del sv. pisma.

Cesar Teodozij je iz spoštovanja sam lastnoročno prepisoval sv. pismo in je je tudi vsako noč čital.

V Hieronimovi encikliki nas opominja sv. Oče: »Quod autem in nobis est, venerabiles fratres, Christi fideles omnes auctore Hieronymo cohortari nunquam desinemus ut sacrosancta praesertim Domini nostri Evangelia, itemque acta Apostolorum et Epistulas cotidiana lectione pervolutare et in sucum et sanguinem convertere studeant.« —

Naša dolžnost je torej, redno, vsakdanje čitanje sv. pisma; nadalje pa je naša dolžnost tudi to, da posebno v teh časih, ko se toliko in vse čita, vplivamo na naše ljudstvu in je vzpodbujamo, naj se bolj oprime sv. pisma. Priliko za to nam nudi šola, pridiga in zasebno občevarje; posebno lepo priliko nudijo društva in družbe (izobraževalna, Marijine i. t. d.). Kakor je že gori omenjeno, opozorimo posebno na Mohorjeve Zgodbe sv. pisma, za silo so dobre pa tudi šolske zgodbe; skušajmo razširiti Zidanškov prevod novega zakona, katerega prvi del je že izšel in drugi še izide v doglednem času; ta knjižica je zelo priročna in primerna.

»Continua sacrae Scripturae lectio atque accuratissima singulorum librorum et vel sententiarum vocatione per vestigatio id efficit, ut tantum sacri codicis usum haberet, quantum nullus alius scriptor ecclesiasticae antiquitatis.« (Enciklika.)

Torej »continua lectio« in pa »accuratissima pervestigatio«, — redno čitanje in skrbno študiranje, to je, kar je sv. Hieronima napravilo takega učenjaka v sv. pismu. Mi ga sicer ne dosežemo, a ga moramo vsaj posnemati poleg čitanja tudi v študiranju — in to je naša četrta točka:

Pridno študirajmo sv. pismo.

Sv. pismo ni lahko; treba je poznati v njem pri posameznih odlomkih in odstavkih zgodovino izvoljenega naroda, razmere prve krščanske cerkve in mnogo drugega. A kar je najtežje v sv. pismu, to je razumevanje in razlaganje pomena,

³⁾ »Čas« 1910.

verskega, dogmatičnega momenta raznih posameznih mest. Saj stoji v samih apostolih zapisano: »Et ipsi nihil horum intellexerunt, et erat verbum istud absconditum ab eis, et non intelligebant, quae dicebantur« (Luk. 18, 34.) Vemo iz evangelija, kako so Gospoda pri prilikah prosili za razlago. Učenca na potu v Emavs sta sicer dobro poznala pisma, a moral je priti sam Kristus, da jim je razjasnil njih pomen. Dvornika etijopske kraljice je vprašal sv. Filip: »Ali misliš, da tudi razumeš, kar bereš?« On mu je odgovoril: »Kako bi mogel, ako me nihče ne pedučí!« (Dej. ap. 8, 29, 30.) Ne smemo misliti, da mi duhovniki že vse razumemo in da ne moremo reči kot oni evnuh. Sam sv. Peter povdarja, da je v Pavlovih pismih marsikaj težko umljivega, kar slično kot druge spise nepodučeni in lahkomišelní ljudje prevračajo in v svojo škodo napak tolmačijo. (2. Pet. 3, 16.) Sv. Hieronim pravi n. pr. »Apocalypsis Joannis tot habet sacramenta, quot verba. — In verbis singulis multiplices latent intelligentiae«. (Paulino.)

Zato nam je potreba v študiranju sv. pisma avtoritativnega in ne zadostuje avtodidaktični študij. Sv. Avguštin, ta velika luč v katoliški cerkvi, kateri je s tako bistroumnostjo razlagal najtežje verske nauke, je priznal, da je v sv. pismu več stvari, ki jih ne razume, kot takih, ki jih razume (Tom. II, p. 165, c. 119.) O potrebi cerkvene učeče avtoritete je izjavil tako: »Niti evangeliju ne bi verjel, ako bi me veljavnost katoliške cerkve ne nagibala k temu«. (Lib. cont. ep. Manich, c. 4.) Ponovno je pisal sv. Hieronimu, priznaval mu, da raznih mest sv. pisma ne razume, in ga prosil za pojasnila.

Ako nam je že v človeških in posvetnih vedah potrebna posvetna, človeška avtoriteta in ne moremo priti daleč z avtodidaštvom, koliko bolj nam je potrebna avtoriteta pri proučevanju sv. pisma! Ker je pa to beseda božja, je treba pri tem nauku in študiju božje avtoritete, ki jo imamo po Kristusu ustanovljeno in v učeči cerkvi ohranjeno. Kako zelo in neobhodno nam je ta avtoriteta potrebna, nam priča vsa protestantska svobodna in prosta biblična veda, neodvisni študij sv. pisma, ki nima nad seboj veljavne avtoritete; da, o tem nam priča protestantizem sam, katerega notranja, organična razdrobitev in razkrojitev in nepremostljiva neenotnost ni drugega kot nujna posledica tega svobodnega, neodvisnega bibličnega študija in nepriznanja vsake merodajne učeče cerkve. Tudi pred nedavnimi leti zadušeni katoliški modernizem je začel nekako pripravljaliti isto pot.

Pri duhovnikih obstoji ta nevarnost, da mislijo, da že dovolj znajo in pa da dovolj in dobro razumejo sv. pismo. A to je po večini velika zmota. V bogoslovju smo prejeli šele podlago in navdilo za biblični študij, in žal da je malo takih, ki bi ga resno in sistematično nadaljevali in dovršili. Mislijo, da znajo, pa morda niso zmožni niti nedeljskih perikop in Pavlovih pisem pravilno in zadostno tolmačiti. Zaupanje v svoje

znanje in pa zaupanje v svoj razum sta pri mnogem duhovniku dve veliki nevarnosti, da bo ali morda naravnost krivoversko razlagal posamezna mesta, ali slabo apliciral posamezne citate, ali pa da ne bo nikdar razumel najvažnejših delov sv. pisma. Posebno naj duhovniki se nikakor ne smemo okleniti protestanske trme, da je sv. pismo v tem, kar je za vero potrebno dovolj jasno, tako da zadostuje za razumevanje priprost človeški razum.

Eden izmed najvažnejših momentov v evangelijih je vpostavitve Sv. Rešnjega Telesa in besede: »To je moje Telo!« A že l. 1577. je Rasperger Ingolstadski sestavil in zbral nič manj kot 200 različnih razlag teh besed.

Na protestantski sinodi v Leipzigu je tožil l. 1844. pastor Scharffenberg: »Kdo se strinja s sv. pismom: Kdo je prav spoznal njegov pomen? Ali ne velja o pismoukih naših dni posebno pregovor: Kolikor glav toliko pameti? In ali ne misli z malimi izjemami vsak teolog, da je njegov pomen skladen s svetim pismom, pristno evangeljski, krščanski? Resnično pri sedaj tako navadni napačni razlagi in uporabi sv. pisma se ne smemo čuditi, ako mnogi obupujejo, da bi se evangeličani mogli v veri združiti«. (Zeitschr. l. ges. luth. Theol. u. Kirche 1844, Hft. 4.)

Mi duhovniki bi morali posnemati protestante v njih gorečnosti in marljivosti, ki jo kažejo v študiju sv. pisma, — a nikakor jih ne smemo posnemati v njih avtodidaštvu, da bi vsak duhovnik mislil, da je njegova osebna razlaga sv. pisma prava in dobra. Kam bi prišli po tej poti — domišljivosti in ignorance.

Znan je latinski verz o sv. pismu:

Hic liber est, in quo quaerit dogmata quisque,
Invenit et pariter dogmata quisque sua.

Precej trivialno sicer, a krepko in nazorno je prestavil Nemeč te besede:

Heilige Schrift, du bist für alle Beschauer ein Spiegel:

Schaut ein Esel hinein, schaut ein Esel heraus.

Pač žalostna slika, če bi videli duhovnika, neukega in nedvednega, pred sv. pismom — kakor osla pred zrcalom.

Zanimivo je pismo sv. Hieronima do sv. Pavlina Nolankega, v katerem ga med drugim svari pred avtodidaktičnim študijem, pred samovoljnim razlaganjem sv. pisma. V Lochovi bibliji najdemo to pismo med uvodnimi spisi; VI. odstavek tega pisma se glasi preveden v slovenščino: »Ne govorimo o gramatikih, govornikih, filozofih, katerih znanost je človeštvu zares zelo koristna in ki se deli v tri panoge, to dogma, ten methodon, ten empeirian. — (Hoče pač reči, da so se morali vsi ti svojega znanja učiti pri učiteljih-strokovnjakih.) — Preidem k nižjim umetnostim, katere se ne izvršujejo toliko z jezikom kot z roko. Poljedelci, zidarji, kovinarji, tesarji, predilci in tkalci

in vsi tisti, ki izdelujejo razno opravo in najpriprostejše orodje, ne morejo postati brez učitelja to, kar želijo. — Quod medicorum est, promittunt medici, tractant fabrilis fabri. — Samo znanje sv. pisma hočejo vsi imeti. — Scribimus indocti, doctique poemata passim. — Sv. pisma se drzne lotiti stara klepetulja, prismojen starec, besedičen sofist; njega se vsi lotijo, vsi ga trgajo na kose, vsi ga učijo, predno so se ga sami učili. Drugi filozofirajo z visokodvignjenimi obrvmi, visokoletnečese besede tehtajoč, o sv. pismu sredi med frajlicami (inter mulierculas). Drugi se učijo — sram jih bodi! — od žensk, kar možem predavajo; in kot da bi to še ne bilo dovolj, s kako lahkomi-selnostjo v besedah, da celo s predrznostjo razlagajo drugim, česar sami ne razumejo. Molčim o onih, ki so tako kot jaz od posvečnih učenosti prešli k sv. pismu, in če so morda z lepo ubranim govorom očarali ušesa ljudstva, potem smatrajo vse, kar so rekli, za božjo postavo; ne blagovolijo se o tem podučiti, kaj so preroki, kaj so apostoli mislili, ampak si po svojih idejah sestavljajo neskladne dokaze; kakor da bi bilo to kaj veličastnega in ne najnapačnejša učna metoda, potvarjati pomene in za lase pritegovati po svoji volji na pomoč nasprotujoče sentence sv. pisma. Kot da bi mi ne bili brali še nikakih Homerokrparjev in Virgilokrparjev in kot da bi ne bilo mogoče tudi Marona (= Virgila) brez Kristusa narediti kristjana, zato ker je napisal:

Jam redit et virgo, redeunt Saturnia regna.

Jam nova progenies coelo demittitur alto...

In kot da bi Oče govoril Sinu:

Macte, meae vires, mea magna potentia solus.

In kot da bi sledilo Odrešenikovim besedam na križu to-le:

Talia perstabat memcrans, fixusque manebat.

(S temi besedami hoče reči sv. Hieronim, da je smešno in nesposobno, te Virgilijeve verze tolmačiti v krščansko dogmatičnem in mesijansko preroškem pomenu; ravno tako nesposobno je, tolmačiti sentence sv. pisma v nepravem pomenu in jih napačno aplicirati, kar mnogi delajo. Zato konča ta odstavček z besedami:) — Otročarije so to in počenjanje šarlatanov je podobno, učiti, česar sam ne znaš; da, da ti prav drastično izrazim, — niti tega ne vedeti, česa ne veš.¹⁾)

¹⁾ Naj mi bo dovoljeno na tem mestu navesti iz slovstvene zgodovine drastičen zgled takih pismokrparjev, kar je pri ustnem referatu radi pomanjkanja časa izpadlo. Posnet je ta zgled po A. Baumgartnerjevi Geschichte der Weltliteratur. Ergänzungsbd zu I-VI. Untersuchungen u. Urteile d. d. Literaturen verschiedener Völker. Stran 133. ss. Der Humorist P. Joseph Franz de Isla S. J. — Isla je izdal l. 1758. roman z naslovom »Zgodbe slavnega pridigarja Fray Gerundio de Campazas alias Zotes«. Ta knjiga je zbudila čudovito senzacijo; Fra Gerundio je nekaj pridigarski »Don Quijote«. Z neusmiljenim sarkazmom in čudovito satiro je razbičal Isla v tej knjigi neznosne pridigarske razmere tedanjega časa. Ne da bi se-

Ako govori Sv. Hieronim o Virgilokrparih, se moramo pa med duhovniki bati najbolj pismokrparih in biblijslikarjev. Naj bi ne bilo med nami takega, ki bi sam dobro ne razumel in ne znal, kar mora učiti in razlagati in čitati.

Poglejmo psalme! Vsak dan jih beremo; ali jih pa tudi prav razumemo? Prečitajmo njih razlago v Lampetovih zgodbah sv. pisma; posebno priporočljiva je nalašč k brevirju izdana Jegličeva razlaga psalmov; Nemci imajo za praktično in liturgično uporabo lepa dela o psalmih od Scheggga, Thalhoferja, Wolterja, von Glücka.

Kako važna so Pavlova pisma, katerih odlomek čitamo ljudstvu skoraj vsako nedeljo! Zakaj bi jih ne razlagali ob nedeljah in praznikih nekoliko bolj pridno; evangeliji so že dovolj obdelani, berila pa tako zanemarjamo in podcenjujemo! Kdor nima drugega pripomočka, ima na razpolago vsaj Lampe-Krekove zgodbe, kjer so vsaj apostolski listi lepo raztolmačeni. Iz tega naj bi tudi zajemali za nedeljske govore. Kdor more dobiti, ali kdor ima, naj vzame v roke A. Slomška knjigo: *Apostolska hrana* bogoljubnim dušam dana po branji apostolskih listov ino drugih bukav svetiga pisma za nedelje ino svetke cerkveniga leta. V Celovci 1849—50. Skušnja me je prepričala, da tudi danes naše ljudstvo z zanimanjem posluša govore po tej Apostolski hrani in s pomočjo Mohorjevih Zgodb sestavljene. A če hočemo tudi to stran sv. pisma ljudstvu zanimivo in razumljivo napraviti, je treba za to študija sv. pisma.

stavljali pridige na podlagi nabožnih snovi in verskih resnic, so mnogi pridigarji hoteli postati zanimivi z izumetničenim namigovanjem na razmere časa, kraja, oseb, dogodkov in so vse to na nezaslišan način vezali z najnemogočnejšimi izreki iz sv. pisma. Dalje so hoteli imponirati posebno posvetno učenostjo in dozdavnim bogatim znanjem, zato so lepšali govore z najbolj raznobarbnimi citati iz vseh mogočih klasičnih pisateljev. Tretja nota teh pridig je bil dombast, neznosno besedičenje, pretiravanje, umetničenje, poziranost, nenaravnost, kuštrava vrtoglavost, gorostasnost. — Ni časa, da bi se spuščali natančneje v razpravo o tem zanimivem de Islatovem romanu, ki ga je Benedikt XIV čital z velikim užitkom in se zani prijazno zahvalil, ki ga je pa inkvizicija po Benediktovi smrti obsodila in je prišel celo na indeks po prizadevanju »Gerundistov«, češ da je v njem več odlomkov »zloglasnih, napačnih, krivoverskih ali krivoverstva sumljivih«; niso hoteli razumeti namreč satire in ironije, s katero je ravno to bičal, česar so ga dolžili: vsi tisti odlomki so stali v neki prismojeni Gerundijevi pridigi: — ta 140 let prepovedana knjiga je bila v novi uradni izdaji leta 1900. izpuščena iz indeksa. Navedemo naj le iz ene pridige Fray Gerundija nekaj svetopisemskih citatov tega pismokrpjanja in biblijslikarja: Oče je naročil prvo pridigo svojemu sinu za cerkveni shod v domači vasi. Gerundio pripravlja uvod pridige, zato vzame na pomoč biblijsko konkordanco. — To je prva pridiga, ki jo ima, zato si notira verz: *Primum quidem sermonem feci, o Theofile.* — On pridiga v svoji domači vasi, ki se imenuje Cam pazas: *Descendit Jesus in locum campestrem.* — Pridiga v župniji, kjer je bil krščen, in župnik, ki ga je krstil, se je imenoval Johannes: *Johannes quidem baptizavit in aqua, ego autem in aqua et Spiritu Sancto.* — Njegov oče je bil mayordomo: *In domo patris mei mansiones multae sunt.* — Njegov oče je kmetovalec: *Pater meus agricola est.* — Imenuje se

Študij sv. pisma je za nas duhovnike-pridigarje prav posebne važnosti. Meyenberg priporoča poleg prej omenjenega kurzoričnega branja sv. pisma, naj bi od časa do časa študirail kak bolj obširen komentar k tej ali oni knjigi sv. pisma; dalje priporoča, naj študiramo prav posebno nedeljske perikope, zlasti evangelijske in berila, da se polagoma poglobimo v vse bogastvo njihove vsebine. — Pri predpripravah in nabiranju gradiva, dokazov, zgledov za pridige priporoča pravo homiletično eksegezo, ki skuša rešiti vprašanja: kako hočem, morem, smem pravi in popolni obseg in pomen pisemskega mesta in vse njegove namene in nagibe v bogati meri izkoristiti in uporabiti za pobudo verskega življenja.

Obširno in samostojno razpravo bi zahteval tema: Kolike važnosti je študij sv. pisma za pridigarja. — Fr. Ušeničnik piše v Pastoralnem bogoslovju v homiletiiki:*) »Brez dvoma prvi vir za cerkvenega govornika je sv. pismo. »Eloquentiae sacrae fons facile princeps-Biblia«. (Pius X. Motu proprio 1. IX. 1910: de sacra praedicatione). Vsak pridigar naj bi dobro pomnil, kar je rekel sv. Avguštin: Govoril boš toliko bolj ali manj v pravem duhu, kolikor bolj ali manj si si osvojil znanje sv. pisma. »Sapienter autem dicit homo tanto magis vel minus, quanto in Scripturis sacris magis minusve profecit«. Ni dosti, da tu in tam navedemo v dokaz kak izrek sv. pisma, ampak vsa vsebina, misli, primere, zgledi morajo biti povzeti

(Anton) A. Zotes: skrinja stare zaveze, predpodoba zakramenta, je prišla v Azot; Abiit in Azotum. — Pridigo mi je naročil moj oče, ki je živ in zdrav: Et misit me vivens Pater... Težje je bilo najti primerne tekste za botra Quixado in za mater Katarino Rebollo: konkordanca je tu odpovedala; le z najblaznejšim prevračanjem besed in najnezmislnejšim tolmačenjem mu je bilo mogoče obesiti tem imenom biblične citate. Ta uvod, poln lokalnih, temperalnih in personalnih namigavanj in bogato garniran z bibličnimi teksti, je nekaj tako gorostasnega, kakor je nezasišljana gorostasnost cela ta pridiga; Gerundio je vpletel v uvod ne samo sebe in svoj domači kraj Campazas, očeta, mater in botra, ampak tudi po očetu najete godce na dudke, ki so nadomestovali orgle in organista:

»Horrida per campos bim-bum bombardia sonabat«.

Ze iz teh opazk je razvidna prva goriomenjena napaka in pregreha takratne propale pridige. — In to je tisto, kar imenuje sv. Hieronim v goricifranem pismu: »depravare sententias, et ad voluntatem suam. Scripturam trahere repugnantem«, — za lase pritegovati na pomoč sentence sv. pisma. — Dandanes ne najdemo sicer tako drastičnih slučajev več, a pridigarjev je med duhovniki še veliko takih, ki vporabljajo večkrat svetopisemske citate tako, kakor so jim bolj prikladni, — bolj po glasu besede kot pa po duhu pomena; to pa zaraditega, ker si sami niso prav na jasnem, kaj pomeni ta in ta izrek v originalnem pomenu in na pravem mestu sv. pisma: zajmejo samo besede in jim podtaknejo večkrat svojevoljni mesto svetopisemskega pomena. To je nekako pridigarsko šarlatanstvo: »Puerilia sunt haec, et circulatorum ludo similia« — (Sv. Hieronim Pavlinu.) »Horrida per campos bim-bum«.

*) I. zvezek str. 209, 209.

iz sv. knjig. Tako so uporabljali sv. pismo sveti očetje, zlasti sv. Bernard, čigar homilije so vse nekako prepletene s svetimi besedami. — Kdor posnema zgovornost sv. pisma, ta govori popularno in praktično, mikavno, preprosto pa krepko, naravno in pretresljivo, z močjo in avtoriteto. — Govoriti moramo z besedami sv. pisma, a paziti nam je, da bomo besede sv. pisma prav uporabljali. — Če pridigar dobro uporablja sv. pismo, veje v vsem govoru duh božji, in vse besede razširjajo vonj svetega maziljenja. Zato pa seveda ni dosti, če takrat, ko govor pripravljamo, v naglici poiščemo v konkordanci nekaj izrekov sv. pisma; ampak kdor hoče govoriti z besedami sv. pisma, ta mora sv. pismo brati, proučevati, premišljevati, in to stanovitno, dan za dnem.

Ravno tako povdarja tudi Meyenberg, da je sv. pismo prvi vir za pridigarja in opira to trditev na sledeče dokaze, ki jih v knjigi obširno obdela:¹⁾

1. Sv. pismo je po svojem bistvu in po svojem značaju od sv. Duha za pridiganje (nekako posebno) navdihnjena knjiga.

2. Sv. pismo ne obsega samo besede božje, ampak je beseda božja. (In pridigar je oznanjevalec besede božje.)

3. Sv. pismo je summa in compendium vesplošnega razodetja, četudi ne edini vir vere. (Imamo tudi tradicijo.)

4. Sv. pismo je po Bogu samem predočena nam podoba vere kot dejstvo in zgodovina v mesu in krvi, polna življenja in barve, ne pa samo abstrakten sistem. (Kot katekizem.)

5. Sv. pismo je celotna podoba Jezusa Kristusa, je knjiga o Jezusu Kristusu, kateri je pglavitni predmet pridige.

6. Sv. pismo je božja pragmatika in pedagogika — prav posebna zgodovina božje previdnosti.

7. Sv. pismo je neizčrpilivi vir za obogatitev in poglobitev naših verskih in nravnih pojmov.

8. Sv. pismo je edina in posebnovrstna zbirka najznamenitejših značajev. (Torej najlepša zbirka »Lepih zgledov«.)

9. Sv. pismo je vir prave sveže poljudne zgovornosti. (Pomislimo na pridige prerokov, prilike Jezusove, govore apostolov.)

Ni časa govoriti o tem, kolike važnosti je sv. pismo za kateheta. Neobhodno potrebni so mu primerni biblični komentarji k šolskim »Zgodbam«. (N. pr. Knecht: Praktischer Kommentar zur Biblischen Geschichte.) Sv. pismo da šele pravega življenja in vdihne pravega duha krščanskemu nauku. Vidimo, da je naš novi »Krščanski nauk za prvence«, ki smo ga vpeljali v šolo, izdelan docela na svetopisemski podlagi.

Ini kolike važnosti je sv. pismo za pastoralnem oziru! Duhovnik najde tu najprej lepe zglede zase: preroki in apostoli so ma posebni stanovski vzori. — Kristus mu je pa najvišji »ek-

¹⁾ O. c. 99. ss.

semplar«; a da se v te vzore poglobimo, je treba najprej študija in potem — premišljevanja, meditacije — po vzoru nagovora, ki ga je imel ravnokar naš konferenčni spiritual. (Važen tema bi bil ta specialno izdelan: Duhovnik in premišljevanje sv. pisma. Nekako osnovo za tako premišljevanje nam nudi brevir, misal i. t. d.)

V sv. pismu pa najdemo tudi veliko predragocenih naukov za pastoračijo. Naj omenim glede te točke en sam moment, na katerega se malokdo spomni: V neki knjigi, ki nosi naslov: »Premišljevanja in molitve sa bolnike. V Ljubljani. 1841.« sem našel v poglavju naslovljenem »Sgledi sa bolnike in umirajožhe« — šestnajst zgledov iz stare in dvajset zgledov iz nove zaveze; ti zgledi so obdelani s posebnim ozirom na razne razmere in razne bolnike.

Sv. pismo je tako bogata zakladnica za duhovnika, da čim več premišljuje in proučuje v njej, tem več najde in tem bolj se bogati.

A recimo in sklenimo tako: Sv. pismo je najvišja šola, največja akademija za vsakega duhovnika, ki mu je nujno potrebna; zato pa je tudi dolžan v njej študirati, a ker je nikdar ne doštudira, ne sme tega študija nikdar pretrgati.

Praktični sklep pa bodi ta, — (da s primernim posnemanjem dostojno počastimo sv. Hieronima, ki ga v teh dneh praznujemo), — več svetega pisma v vse naše duhovsko življenje!

Asceza in pastoral.

Pod okriljem Jezusovega Srca.

Jos. Godnič.

Ko ustrezam sbr. uredniku, ki le je v svoji gorki želji po razširjenju kraljestva Srca Jezusovega v naši deželi naprosil, da napišem za prvo številko zopet kaj malega o posvetitvi družin S. J., hočem najprej to njegovo željo, da se v »Zborniku« o tem predmetu ponovno in posebej še v prvi številki piše, opravičiti.

»Zbornik«, ki bi naj bil po naslovu in prvotnem, na sežanskem zboru izraženem namenu le glasilo »Zbora svečenikov sv. Pavla«, se je v teku prvega letnika izkristaliziral tudi v glasilo »Zajednice Srca J.« in to gotovo ne v škodo »Zboru«, saj se ta še najbolj poživlja na konferencah »Zajednice S. J.« Že ta razvoj lista, ki se je izvršil sam od sebe, opravičuje urednikovo željo.

Toda tudi drugih nagibov je dovolj. Tako velike smotre si je stavil naš »Zbor«, tako dalekosežne načrte so si začrtale naše zajednice ... toda, sobratje, kako malo nas je in tako šibki smo, brez posebnih sredstev in brez moči: vse to nam veli, da si poiščimo varnega zavetja in da se podamo pod okrilje tistega, katerega veliko znamenje se je v novejši dobi takorekoč zopet prikazalo na nebu, in sicer znamenje s poroštvom zmage. In hoc signo vinces! Kakor v Konstantinovi dobi v znamenju križa, tako v naši dobi v znamenju Srca Jezusovega! V tem znamenju začenjajo večje in mogočnejše katol. organizacije, kot je naša mala četa, v tem znamenju začenjajo neprimerno večji narodi, kot je tukajšnji drobci našega naroda, pa bi mi ne hoteli začeti v tem znamenju, bi mi ne hoteli vtisniti tega znamenje kot pečat naši organizaciji?

Ceščenja S. J. je bilo v svoji prvi dobi bolj individualno, oziralo se je bolj na posameznika, gojili so je bolj posamezniki. Za časa Leona XIII. je pa vzišlo to veliko znamenje S. J. nad vsem svetom — Leon XIII. je posvetil božjemu Srcu ves svet — vzišlo je nad celokupno človeško družbo. V poslednjem času se je pa ustavilo to odrešilno znamenje nad posamezno družino, to koreniko in matico človeške družbe; in hiši, katera je sprejme, veljajo besede: »In hoc signo vinces. Družinska posvetitev S. J. je veliko znamenje na nebu našega tako razburkanega časa.

»Zbornik« in naša organizacija ne moreta iti preko tega znamenja. Tudi mi smo družina. Zato naj vzide to veliko znamenje S. J. nad našo zajedniško družino, vzide naj nad veliko družino našega »Zbora«, a v našem skupnem — družinskem — glasilu »Zborniku« naj večkrat zableste zlate črke tega znamenja glasilke: In hoc signo vinces. Piše naj kedaj o tem in vspodbuja ter uliva nam poguma. V tem znamenju bo z m a g a l a naša »Zajednica«, v tem znamenju bo z m a g a l naš »Zbor«, katerega težnje slone na pravičnosti in ljubezni, ogrevani po božjem Srcu. V tem znamenju bo tudi naš »Zbornik« zmagal in premagal vse težave, vzdržal se bo, bodril nas in tolažil, ostal bo tesna vez družec nas vse kot ude ene družine. Zato gre pod tem okriljem v drugo leto. Zato se danes ob začetku drugega letnika klanja božjemu Srcu; zato se mu tudi klanja naša »Zajednica«, zato ga proglašja naš »Zbor« za svojega kralja. Viden izraz vsega tega pa naj bodo naše zajedniške konference, te žive priče našega dela, predseduje in kraljuje naj jim božje Srce. In to ne le radi nas, ampak tudi radi našega ljudstva. Saj so te naše konference oni sveži studenci, iz katerih priteka vsaj posredno živa voda verskega življenja v družine naših faranov.

Ker bi zato nikakor ne bilo dovolj, če bi to veliko znamenje S. J. izraženo v družinski posvetitvi, vzišlo le nad našo duh. družino ter se nad njo tako ustavilo, da bi nikakor ne šlo dalje tudi nad družine naših faranov, so ravno naše — po tem

znamenju glaseče se — zajedn. konference S. J. poklicane, da se posvetujejo o načinu, kako uvesti v naše fаре to po Cerkvi tako priporočano družinsko posvetitev S. J. v ozdravljenje in okrepitev naših družin. Stvar je gotovo težka, a vredna, da iščemo in najdemo način udejstitve te praktične verske vaje za naše ljudstvo.

Koliko blagoslova bi si smeli obetati zase in za svoje ljudstvo, če bi letošnje leto, v katero stopamo v čisto novih razmerah, o katerih nam ni znano, kaj nam prinesejo, bilo vsaj začetno leto vdejstvovanja družinske posvetitve S. J. Ali bi ta ne bila vreden program enega celega leta, program, po katerem bi jo vpeljali vsepovsod, v vsaki duhovniji, enotno, po enotnih načrtih. »Vzajemnost« je svojčas toliko pisala o zaobljubi našega naroda; dolga debata se je razvila o tem, ne vem če je tam prišlo do kakega zaključka, a tu pri nas bi lahko izvedli in sezidali tako votivno svetišče, svetišče ne iz kamna in opeke, ampak živo votivno svetišče, a ne le eno, ampak toliko živih votivnih svetišč, kolikor je v našem ljudstvu družin. Sprejmimo družinsko posvetitev S. J. kot svojo zadevo, povišajmo jo na stopinjo zaobljube našega naroda na tem ozemlju. Postane naj nam skupna votivna pobožnost!

Ako pa hočemo to narodno zaobljubo udejstviti, moramo stvar organizirati — in pa nekje jo moramo osredotočiti. V tem oziru bi stavil našim konferencam sledeči predlog v pretres:

Naši misijonarji (lazaristi), ki že vodijo tako pridno misijonske pobožnosti med našim ljudstvom, naj bi se posebno zavzeli za družinsko posvetitev S. J. — Na Gradu (mirnskem) naj bi se otvorila znana Zlata knjiga družinske posvetitve S. J. Tam bi naj bila vsa akcija centralizirana. (Tako »Zlato knjigo druž. posvetitve S. J.« imajo dosedaj v samostnu Srca J. v Hallu na Tirolskem in v Aachenu za Nemčijo. V Italiji in sicer v Rimu se ravnokar pripravljajo, da jo ustanove). Kakor posredujejo pa drugod med centralnim vodstvom in farami posebni sekretariati te družinske posvetitve, tako bi lahko prevzele pri nas delokrog sekretariatov zajedniške konference S. J., ki bi posredovale med centralnim vodstvom (na Gradu) in posameznimi farnimi organizacijami druž. posvetitve.

Prepričan sem, da bi se stvar, enkrat tako začeta, ne le zganila, ampak se kmalu razširila ter blagodejni blagoslov rosila na našo deželo. Najlepšo priliko za to bi imeli misijonarji in dušni pastirji pri ljudskih misijonih, duhovnih vajah, i. t. d.

»Prihodnost pripade Srcu Jezusovemu...« S temi besedami je sklenil govornik na prvem kongresu družinske posvetitve S. J., ki je zboroval v Rimu od 15. do 17. okt. preteklega leta ob velikanski udeležbi. (Znamenit je ta kongres radi ustanovitve nove »Zlate knjige«, ki se bo položila v posebno svetišče družinske posvetitve, kapelico v cerkvi al Gesù, kjer se je med kongresom slovesno konsekriral nov dragocen oltar

S. J. Udeležnike kongresa je sprejel sv. Oče v avdijenci. Zanimiv je bil sklep. Prvič po zavzetju Rima je bila popoldne zadnjega kongresnega dne po rimskih ulicah slovesna procesija z Najsvetejšim. Pol stotine bander S. J. so nesli v veliki procesiji pevajoč himne S. J. Na vsak način za Rim zgodovinski dan). »Prihodnost pripade Srcu Jezusovemu«, je vskliknil kongresni govornik. Ali ne bo tudi za prihodnost našega naroda najboljše preskrbljeno, če gre v okrilju tega Srca svoji negotovi prihodnosti nasproti, v znamenju družinske posvetitve S. J., ki bi naj postala votivna pobožnost naše duhovščine in našega ljudstva. Nad vsem našim delom, nad vsemi našimi organizacijami, nad vsemi našimi težavami in bridkostmi naj zavihra to veliko znamenje, ta naša narodna zaobljuba kot porok boljših dni.

Krščanski nauk za prvence.

Referat na sestanku »Zajednice presv. Srca Jezus.« v Črničah

Referent LEOPOLD CIGOJ.

O naši novi učni knjigi za prvence je bilo res že veliko govorjenja — pro in contra. Medtem ko eni knjigo zelo hvalijo, se pa drugi kar ne morejo sprijazniti z njo. —

Na prvi pogled morda res ne zadovoljuje; kdor pa se poglobi vanjo in jo skuša proučiti po celem sestavu in metodi, mora priznati, da se je knjiga kot prvi poizkus te vrste naravnost izvrstno posrečila. —

Katehetje smo sicer imeli že tudi doslej na razpolago raznih katehez, zasnovanih po zgodovinski metodi — najbolj znane so May-eve — nismo pa imeli še doslej učne knjige, ki bi jo mogli dati v roke tudi otrokom. Že iz tega vzroka nam je taka knjiga silno dobrodošla. Zadelala je široko vrzel, ki je dosedaj zijala v našem slovenskem katehetskem slovstvu. —

Katehetsko družstvo v Ljubljani se samo zaveda, da knjiga ni še popolna, in želi pri novi izdaji vpoštevati vse dobrohotne nasvete sobratov katehetov. Smelo pa lahko trdimo, da zaenkrat občutimo v knjigi še najbolj ta nedostatek, da vsled težkih razmer ni opremljena s slikami, kakor jih ima prva izdaja nemškega vzora, znani Pichlerjev »Religionsbüchlein«. V doglednem času dobimo pa gotovo tudi slike. —

V mnogem oziru nam knjiga res ni podala ničesar novega, ker po zgodovinski metodi smo učili že tudi doslej vsaj v prvem šolskem letu; na enorazredni šoli pa na celi nižji skupini. Vsi tudi vemo, kako je sistematična uporaba malega katekizma na tej stopinji če že ne nemogoča, vsaj zelo težavna. Ako se držiš kronologične razvrstitve zgodb, imaš težavo z

iskanjem vprašanj v katekizmu, v kolikor se nanašajo na razlago svetopisemske perikope; ako se pa držiš katekizma, imaš težave z zgodbami, ker se tako raztrgajo, da niso potem več v nobeni zvezi, niti hronologični, niti logični niti kavzalni. — Oboje je torej dokaj nepraktično tako za kateheta, še bolj pa za učenca. —

Nova knjiga pa je odpomogla vsem tem težkočam in v tem je ravno njena največja praktična vrednost in uporabnost. Nudi nam zgodbe v hronologičnem redu, sproti pa tudi katekizemske resnice, v kolikor so ilustrirane po predstojećem svetopisemskem zgledu. Katehetu je tako delo sila olajšano. Penzum je odmerjen. Ako se katehet drži knjige, je gotov, da ne izpusti nobene važne verske resnice; sproti pa mu svetopisemske zgodbe nudijo najlepši pripomoček za ilustriranje dotičnih verskih nauk.

Pribiti moralo še tudi to: Knjiga je v veliko oporo otrokom in njihovim starišem ter drugim vzgojiteljem. Otrok, ki zna čitati, najde v knjigi vse, kar mu je bilo razloženo v šoli; pa tudi njegovi domači vzgojitelji se ob knjigi lahko vsak čas prepričajo, kaj bi moral otrok znati in kaj v resnici zna, kaj razume in česa ne razume? Domača hiša more odslej delo katehetovo veliko lažje in vspešnejše podpirati nego prej. —

Kdor bi pa iskal v novi knjigi izdelanih katehez, jih seveda ne najde. Kakšna naj bi sicer potem bila učna knjiga? In ravno te smo potrebovali in ne toliko izdelanih katehez. Take kateheze smo že prej imeli vsaj nemške, pa tudi nekaj slovenskih in jih še vedno lahko uporabljamo za svojo pripravo. Naša knjiga pa bo lepo čuvala enotnost v verskem pouku, kazala tudi pravo srednjo pot, da ne bomo preobširni v izberi snovi niti prenemarni.

O učni knjigi velja pač načelo, da ne bodi preobširna vendar pa jasno in pregledno urejena. In taka je nova knjiga. Če bi se komu zdela morda še preobsežna, naj pomisli, da je proračunjena za celo nižjo skupino t. j. za tri šolska leta. —

V vsako učno knjigo mora seveda učitelj vliti življenja; v našem slučaju katehet. Nauk za prvence mu kaže le pot, po kateri mu je varno hoditi, podaje mu gradivo, ki je mora predelati, celo metodo, po kateri naj dela, a delati mora seveda sam. Dobra priprava na katehezo, lepo podavanje in temeljito razlaganje so važne dolžnosti vsakega kateheta. Od teh dolžnosti ga ne odveže tudi najboljša knjiga.

Da bomo mogli našo knjigo pa še bolje ceniti, moramo biti najprej docela prepričani o izključno praktični uporabi zgodovinske metode za celo nižjo skupino. Zato naj navedem v naslednjem najvažnejše razloge za to metodo, kakor jih navaja Wilhelm Pichler v svojem I. zvezku »Katechesen für die Unterstufe der Volksschule« — Wien Volkshundverlag 1919. st. 1.—30. —

Pichler izvaja: Vsa tradicija govori za zgodovinsko metodo. Že sv. Avguštín je svetoval v svojem spisu »de catechizandis rudibus« — 1. 297., da naj bi se podajal tudi odraslim pouk v krščanskih resnicah na podlagi svetopisemski zgodb.

Solnograški knezonadškof Dr. Avguštín Gruber je v svojih katehetskimi predavanjih v bogoslovju (l. 1821.) utemeljeval veliko prikladnost historične metode za pouk prvencev. Ta predavanja je pozneje izdal pod naslovom: »Des hl. Augustin Theorie der Katechetik für Katholiken«. (Solnograd, Mayr, 1830.) V knjigi »Praktisches Handbuch der Katechetik für Katholiken« (Salzburg, Mayr; der erste Teil: »Elementarunterricht für die Kleinen« (1832), der zweite: »Religionsunterricht für die Schüler der ersten Klasse« (1834) pa je izdal Gruber že tozadevne skice za take kateheze. S tem je bila utrta prva pot metodi, po kateri je l. 1871. znani župnik G. May podal katehetom svoje vedno lepe kateheze. Do danes niso našle še nobene kateheze toliko priznanja, nobene niso bile toliko uporabljane. Po tej metodi je pisal pri nas Kržič, Kragelj in drugi.

Na katehetskem kongresu na Dunaju l. 1912. so našli že 66 pisateljev in 11 škofijskih učnih načrtov, ki povdarjajo potrebo po tej metodi za celo nižjo stopinjo in komaj dva pisatelja, ki jo odklanjata. Niti enega glasu pa ni bilo slišati na Dunaju, ki bi bil odobral uporabo katekizma pred 4. šolskim letom. —

Za zgodovinsko metodo govore tudi notranji razlogi. Že Gruber jih navaja (Theorie der Katechetik 39): Skoro vse verske resnice ali vsaj po veliki večini so nam bile razodete na zgodovinski način. Bog npr. ni rekel: »Jaz sem vseomogočen«, ampak stvarstvo nam kaže Njegovo vseomogočnost; božje sodbe v zgodovini izraelskega ljudstva in v zgodovini narodov nam razodevajo božjo pravičnost; življenje in smrt Jezusova — božje usmiljenje in neskončno ljubezen itd.

Ta metoda je tudi naravnost prikladna človeški naravi. Mi premišljujemo npr., kako je Bog ustvaril nebo in zemljo — ter pademo pred Njim na kolena in priznavamo svojo vero Vanj s tiho molitvijo: premišljujemo hudo kazen, ki je zadela zavržene angele in naše prve stariše ter spoznamo hudobijo greha pred Bogom kakor tudi potrebo pokore. Kristusova ljubezen pa nas sili da Ga tudi mi ljubimo. — Tako je tudi z drugimi verskimi resnicami in čednostmi.

Če se torej že mi tako radi vzgajamo ob konkretnih zgledih, koliko bolj šele otroška duša! Otroku je vsako abstraktno pridiganje tuje in ga dolgočasi; povest pa ga veže, mu budi zanimanje ter vzbuja primerne občutke. Kakor se otrok veseli s pastirci ob nebeško lepem betlehenskem prizoru, tako se trese z Adamom in Evo, ki se po grehu skrivata pred božjo pravico; nad Judi, ki so Kristusa križali, pa stiska pest.

Še več! Cerkev sama uporablja po navdihnjenju sv. Duha zgodovinsko metodo in sicer za male in velike v cerkvenem letu, ko nam predočuje skrivnosti našega odrešenja in posvečenja v obliki praznikov in evangelijskih perikop. Leto za letom preživljamo s sveto cerkvijo te velike skrivnosti in se vendar nikoli ne dolgočasi. Z otroci vred že težko čakamo adventa, božiča, velike noči i. t. d.

Historično metodo katehiziranja pri otrocih bi mogel torej odklanjati edino človek, ki ne pozna otroške duše. Kdor pa je že opazoval otroka, kako rad in z veseljem sledi pripovedovanju svetopisemskih zgodb in kako dovzeten je za nauke, ki se nekako spontano vsiljuje njegovi duši iz take mikavne in blažilne kateheze, ter vidi, kako otrok reproducira ob pogledu na biblično sliko, ta — pač ve ceniti — skoro bi rekli izključno prikladnost zgodovinske metode za naše male. —

Kaj pa v drugem in tretjem šolskem letu, kjer se ponavljajo zgodbe, ki so otrokom po večini znane že iz prvega šolskega leta?

Skušnja uči, da ako stopi katehet dobro pripravljen v razred, se tudi učenci teh dveh letnikov prav nič ne dolgočasi; večkrat pa poslušajo še celo z večjim interesom kot prvenci, ker jim postaja sedaj zgodba vedno bolj jasna in umljiva, vedno bolj umljiv tudi nauk za življenje. Veseli so, da morejo na razna vprašanja že tudi odgovarjati, medtem ko prvenec obstane, in še posebno veseli, ako morejo pogoditi celo katero težje vprašanje. In kako radi berejo otroci v katehetovi uri! Opazke, da so že doma vse našli in prečitali, morejo biti katehetu le v veselje. Kdor je vse to videl in skusil, ta zna to tudi zadostno ceniti. —

Tako pridnejši. Pri manj nadarjenih in zamudnikih se pa ravno pri dvakratnem ponavljanju v drugem in tretjem šolskem letu nudi najlepša prilika, da zamujeno in neumevano zopet slišijo.

Če razen tega katehet še tudi skrbi, da razlaganje dotičnih zgodb uvrsti ravno v posamezne dobe cerkvenega leta, je efekt tem večji, ker preživlja otrok skupaj z odraslimi vso zgodbo v cerkvenem življenju. —

Toliko o potrebi in prikladnosti zgodovinske metode. Sicer pa ta metoda ni pravzaprav nič drugega nego danes toliko hvaljena in uporabljana monakovska metoda — seveda v preprostejši in skrajšani obliki. V nekem oziru ima celo prednost pred njo. Medtem ko moraš za katekizmovno katehezo po monakovski metodi večkrat le s težavo iskati primerne gledi, da ob njem ilustriraš katekizmov nauke, je pri zgodovinski metodi ta vzgled že vselej dan. Tudi se na tem zgledu pojasni le oni nauki, ki takorekoč sami izhajajo iz dane propovedi. Zato se vse podajanje in razlaganje razvija še mnogo bolj naravno in neprisiljeno kot pri monakovski metodi.

Nauk za prvence pa obsega toliko zgodb, da moreš ob njih razložiti otrokom vse najpotrebnejše nauke in morda še celo več naukov, kot jih obsega mali katekizem. Razen tega podaja knjiga še veliko praktičnih migljajev za pripravo otrok na prejem sv. zakramentov: pokore in presv. R. Telesa. Drugače itak malo težavna priprava otrok na ta dva sv. zakramenta izgubi na tisti skoro neizogibni suhoparnosti. Katehetu se večkrat nudi prilika, da opozori otroke na ta dva zakramenta in obuja z njimi že med letom akte kesanja in studa nad grehom, hrepenenja po Jezusu v sv. obhajilu in podobno. Knjiga ga sproti opominja, da na to ne pozabi.

Iz vsega povedanega je pač jasno, kako modro in premišljeno je zasnovana knjiga. Že Pichler se je več let trudil s sestavo svojega »Religionsbüchlein« ter povil v njega cvet svojega dolgoletnega študija in prakse. Sam pravi, da mu je razen tega došlo nad 2000 nasvetov in predlogov iz raznih katehetskikh krogov. Po njegovi sodbi odpade na vsako vrsto ena do dveh ur dela in truda. — Koliko je potem razmišljalo in preudarjalo še katehetsko društvo v Ljubljani, predno je zagledala beli dan naša knjiga, ki je v marsičem še boljša in popolnejša od nemškega vzora?

Iz vsega tega pa tudi izhaja, da brez resne priprave in kar s knjigo v roki katehet ne sme v šolo in še najmanj med prvence, ako hoče doseči pozitivnih uspehov. Otroci višjih razredov so morda tu pa tam pripravljeni poslušati kakšno suhoparno in dolgovezno razlaganje — a še ti le za krajši čas. Naši malčki pa nam dajo kmalu in brez pardona čutiti, da se nismo pripravili. Kateheza brez priprave postane kmalu prava muka za kateheta in katehumene. Morda še celo huiša za kateheta nego za otroke. Le ti si namreč sami poskrbe svojo zabavo, ako jih veroučitelj dolgočasi; a ta zabava je njemu v jezo in zasluženo kazen. —

Zato moramo pri prvencih vso pazljivost posvetiti pripovedovanju. Kolikor mogoče toplo in prisrčno govorimo mladim srcem! Tudi slikovito — vendar pa brez pretiravanja! Seveda mora potemtakem katehet že d o m a vedeti, po kaj gre v šolo. To je *conditio sine qua non* za dober uspeh.

—:—

Sedaj pa še nekaj opomb h k a t e h e z i sami. —

Pri monakovski metodi napove katehet že takoj v začetku ob kratkem cilj kateheze. To bo storil po možnosti tudi pri historični katehezi. Gotovo pa mora imeti vselej sam ta cilj pred očmi, četudi napove otrokom samo zgodbo. Končni namen kateheze ni namreč samo pouk in razširjenje otrokovega znanja ampak veliko bolj ta, da pridobimo otroška srca za krščanski nauk, po katerem naj potem tudi žive. Katehet mora torej vplivati na otrokov razum, pa tudi blažiti njegovo srce ter je pridobiti za vse dobro; vcepiti mu mora strah pred grehom in ljubezen do čednosti ter vplivati na njegovo voljo, da se za

dobro odloči in premaga vse težkoče. Ta cilj je precej obsežen in le če stopi katehet dobro pripravljen pred otroke, bo znal vlti v svojo besedo ono jasnost, prepričevalnost in gorkoto, da mu bodo sledili katehumeni res z u m o m i n s r c e m.

Po večini so biblične kateheze dovolj pripravne za te cilje. Kjer pa govori sv. pismo čisto kratko kakor npr. »in jima je bil pokoren« — »in bila je ženitnina v Kani Galilejski« — sme in mora katehet pripovedovanje tudi po svoje razplesti, vendar vselej brez pretiravanja. Tako npr. bi moral biti silno previden, ako bi hotel govoriti o vnebovzetju Marijinem in podobno.

Koj po podavanju naj sledi ponavljanje — pa ne celotne zgodbe, ampak po odlomkih in z izpraševanjem. Večje perikope naj se zato razdelijo in le po odlomkih podajajo in razlagajo ter ponavljajo. Hkrati s tem ponavljanjem naj poda katehet otrokom že tudi prvo razlago. Važnejša mesta in resnice, ki jih bodo otroci memorirali, naj se še posebno poudarjajo in večkrat ponovijo! Sliko pokaže veroučitelj šele ob koncu cellega koščka. Ob sliki se zopet vse razloži in ponovi. Nazadnje eden ali par pridnejših učencev iz 2. ali 3. letnika ponovi celo zgodbico; če je čas, odpreje otroci knjige in čitajo. Če pa ni časa, prepusti naj katehet pridnosti otrok, da dotični košček doma preberejo. Navadno storijo to prav radi in ako jim katehet naroči, tudi na glas, da se postavijo pred svojimi domačimi. — N i k o l i pa ne smeta podavanje ali razlaga trpeti radi tega, ker bi hotel katehet ob koncu ure brati zgodbo z otroci. Kakor je to sicer prav in dobro, naj se vendar raje odloži na prihodnjo uro. Sicer se za podajanje naukov nudi še mnogo prilike pri ponavljanju prihodnjo uro, vendar pa mora katehet paziti vselej in strogo na to, da ne obstane otrok n i k o l i samo pri zgodbi. Otrok mora velikoveč imeti pri vsaki katehezi vtis, da je dolžan tudi sam to storiti ali opustiti, kar se v zgodbi poveljuje oziroma obsoja. Nikdar pa, pravi Pichler, ne smemo pričakovati od otrok, da se bodo kar sami ogreli za praktično uveljavljenje kakega nauka, četudi jim morda ugaja. K večjemu posamezni, vsi pa gotovo ne. Katehet pa se mora vselej czirati na celo šolo in zato se mora potruditi, da jim prenese razloženi nauk v njihovo življenje in jih čisto natančno pouči, kako naj se ob dani priložnosti ravrajo po tem nauku. Kadar je mogoče, pa prakticirajmo tako pobožno vajo z otroci že takoj v šoli — kakor npr. prošnjo za odpusčenje grehov in podobno.

Pri vsaki katehezi moramo imeti torej trojni cilj pred očmi: Otrok si mora najprej opisani dogodek živo predstavljati; nauk, v zgodbi ilustriran, zapopasti in po tem spoznanju se takoj odločiti za to ali ono čednost, pobožno vajo, ogibanje priložnosti i. t. d.; večkrat že tudi kar v šoli obuditi primerne občutljaje; vere, ljubezni, kesanja i. t. d.

Ta trojni cilj pogostoma nudi najlepšo razvrstitev kateheze: *Veritas pateat, placeat, moveat!* Sklavično se nam seveda ni treba vedno držati iste metode, a ta trojni cilj nam mora biti vedno pred očmi.

Naj povdarimo! Silno primerni so v naši knjigi oni odstavki, ki so namenjeni rekapitulaciji celih odstavkov, za kar naj se porabi cela ura. Vsake tri do štiri tedne je tako ponavljanje po večjih skupinah zelo potrebno. Otrok le na ta način dobi celotno sliko vseh zgodb in vedno bolj tudi zapopada ves kavzalni neksus med njimi. Tak košček je npr. košček štev. 11.: »Bog je veličasten«. Podlaga so mu zgodbe od stvarjenja sveta do vesoljnega potopa inclusive. *Repetitio est mater studiorum*. Prav in hvalevredno v naši knjigi je to, da knjiga sama takorekoč sili k dožnosti ponavljanja. Molitve in memorirane pesmi naj bi se pa itak recitirale in skoro vsako uro bodisi pred poukom ali pa po pouku.

Še par stvari. V knjigi je natančno označeno, kdo in kaj in kdaj bi moral memorirati iz zgodb, nauk in molitvic; Pichler pa vendar resno svari pred preveliko strogostjo. Otroku namreč ne sme vzeti iz srca nobena reč ljubezni do kateheta in do krščanskega nauka. Če kje, velja pri veronauku princip: *Odia sunt restringenda*. In zato raje *restringendum pensum*, kakor pa da bi otrok vsled tega izgubil ljubezen do kršč. nauka. *Mansueti hereditabunt terram*; *mansueti* tudi otroška srca. Z dobro voljo se da itak v šoli z večkratnim, skupnim in glasnim ponavljanjem vcepiti otrokom najpotrebnejše znanje in navodila ze lepo kršč. življenje. —

Zelo hvalevredna je tendenca knjige, da nudi otrokom mnogo vspodbude za molitev. Zelo srečno so vpletene med zgodbe vse najpotrebnejše molitve in pesmi. Pregled ob koncu pa jih podaja še zaporedoma, kar zelo dobro služi pri ponavljanju.

Radi popolnosti naj omenim še to. V knjigo niso sprejete tiste tri kateheze, ki so namenjene začetnikom in jih nahajamo v »Navodilu« h knjigi. Te tri kateheze so: 1.) Kaj se bomo učili? 2.) Križ — kršč. pozdrav. 3.) Bog vse vidi. —

Pichler ima v prvem zvezku sedem katehez za začetnike tako npr. še o »treh božjih osebah; Marija in angel varuh; cerkev; poslednje reči. Bog in pobožen otrok. Vendar zadoštuje že tudi gorenje tri. —

Taka je torej naša nova učna knjiga in vsi smo je lahko po pravici veseli. —

—:—

O p o m b a. Sprejet je bil soglasno predlog sobr. referenta, 1.) da naj se postavi pri eni prihodnjih konferenc na dnevni red tudi praktična kateheza z nastopom pri prvencih; 2.) pozneje kdaj pa kateheza, kakor je namenjena ponavljanju cele skupine zgodb. —

Kako se je arski župnik bl. Janez Vianney boril zoper ples.

Fr. Kočevár — Ustje.

Ples je velika rana na telesu našega ljudstva, ki biva pod Italijo. Gotovo vsakega dušnega pastirja celo na kmetih chide žalost, ko pride dan javnega plesa. Kakor toča po vinogradih tako je ples za krščansko življenje; kar je duhovnik s trudom sezidal tekom leta, se zdi, da se mu ta dan podere do tal. Ni čuda da najdemo v borbi zoper nenravne plesse cerkvene učeníke vseh časov in vse modre dušne pastirje. Nekateri so bili veliko dosegli, odpravili plesse v svojih duhovnijah popolnoma ali jih vsaj omejili. Zato se zdi čudno govorjenje, češ: nespametno se je boriti zoper ples, ples je bil in bo vselej. Če ni družega uspeha, vsaj storil si svojo dolžnost, da bomo dali lahko kdaj odgovor, toda kdo more reči, morda ni ravno naša beseda zabranila ta ali oni zakotni ples, ali preprečila ta in oni greh. Da, najdemo celo župnije, kjer je ravno duhovnikovo delovanje za dolgo vrsto let odpravilo vsaj bolj pohujšljive plesse.

Zanimivo je brati, kako so se svetniki — dušni pastirji — naši vzori borili zoper ples in kakšnih nazorov so bili glede plesa. Nekak zavetnik dušnih pastirjev je bl. Janez Vianney, župnik arski, ki je pred kratkim dosegel čast oltarjev. Bil je mož, ki je dobro poznal svet, saj k njemu so romali iz celega sveta, on, kateri je že na zemlji bivajoč gledal v večnost in kateremu je Bog odkril toliko skrivnosti iz nadnaravnega sveta. Poglejmo njegovo vojsko zoper ples.*)

L. 1818. je nastopil službo v Arsu, mali župniji z okoli 400 ljudmi. Kakor sploh pri živahnih romanskih narodih, tako je našel tudi tu ples, javni in zakotni. Ko je bil dobil dekret za župnijo Ars, mu je rekel škof: Pojdite tja, sicer ni tam veliko krščanskega življenja, toda vi ga prinesite notri!« Ko je prišel do meje svoje duhovnije, pravijo, da je pokleknil in prosil božjega blagoslova. Nato se je lotil dela, saj ga ni manjkalo. Najprej je ljudi začel navajati k pogostnemu sv. obhajilu, kljub temu, da je bil takrat janzenizem v cvetju, vabil k obiskovanju presv. Rešnjega Telesa, govoril pogosto o važnosti vsakdanje svete maše, ozaljšal cerkve in privabil ljudi v cerkev. Ko je bil tako tla pripravil, tedaj se je lotil najhujšega soražnika: gostilne in plesa. Kakor v vsaki vojski, tako je tudi pri tem treba modrosti in primernih pripomočkov. Lahko kdo začne nepremišljeno, preostro, prehudo ali celo surovo in učinek je ta, da hudobni ljudje še bolj zakrknjejo v hudobijo celo one, ki padajo bolj iz slabosti. Saj pravi neki pregovor: Vse izgubi, kdor hoče vse doseči. V sv. evangeliju vprašajo hlapci gospodarja, če naj gredo na njivo in poberejo ljuško. In odgovoril je gospodar, da ne smejo biti prenašli, da ne poteptajo vse njive, naj puste rasti do časa žetve. — Treba je porabiti primerna sredstva. Dobro je, če duhovnik za treno-

*) Vir: Monnin, Le curé d' Ars, 1914²³, Paris, Pierre Tequi, zvez. I.

tek pozabi svoje sovraštvo proti grehu, da reši žrtve greha; da ima usmiljenje z vsakim padcem; da z balzamom krščanske ljubezni celi rane katere je odkril, da vanje vlije olja in vina, ne pa jesiha in žolča. Ne zdravimo, kadar ranimo in žalimo.

Vianney je večkrat rekel, da nikdar ni v pridigi kazal jeze in nevolje do faranov in nikdar jim hudo očital.

Ples je bil glavna zabava ob nedeljah in praznikih v Arsu, seveda ne brez nevarnosti za dušno zveličanje. Sv. Janez Zlatoust v homilijah, sv. Jeronim v pismih, sv. Bazilij in sv. Ambrož v govorih so pogosto in zadostno govorili o nevarnostih plesa. Saj ples je redkokdaj nedolžna zabava. Toda po vaseh v zakotnih prostorih in tudi v javnih plesih zlasti po noči prekorači mejo dostojnosti in se izprevrže v razuzdanost in lascivnost. Mladina najde tu netiva za strasti in dekleta izgube poleg čuta sramežljivosti veselje do pobožnosti in nedolžnega razveseljevanja.

Nekoč čuje arski župnik, da je prišel v vas neki godec in da napravlja za ples. Sreča ga na cesti ter mu pravi: »Vi izvršujete neko obrt, ki ni Bogu posebno ljuba«. — Gospod župnik, treba je živeti.« — »Da, dragi prijatelj, toda treba bo tudi umreti in jaz se nekoliko bojim za vas, da ob smrti ne boste veseli takega življenja. Dajmo napraviti kupčijo ali pogodbo. Koliko vam plačajo na dan, kadar godete?« — »Dvajset frankov.« — »Tu imate štirideset frankov«, pravi Vianney, »in pustite nas v miru!« Godec je sprejel in ni ga bilo več v vas.

Ples je šel tisti dan po vodi.

Pližalo se je praznovanje farnega patrona ali šagra. Bila je prav kritična doba. Vsako leto je bil običajen sprevod na ta dan z godbo, z zastavami, obenem ples in drugo šumno razveseljevanje, prišli so tudi iz sosednih duhovnij. Čutil je Vianney, da je ta dan vselej prinesel dokaj pohujševanja in škode njegovi čredi. Tega sovražnika je bilo treba napasti in premagati. Vedel je tudi, da bo borba huda in zmaga s trudom pridobljena, toda hotel je na vsak način odpraviti to pohujšanje. Spomnil se je onih besed sv. pisma, ki pravijo, da se satan drugače ne izžene kakor s postom in molitvijo. Zato si začne nakladati ostrejše poste in noč in dan preživi v molitvi. Saj to je bilo njegovo glavno sredstvo, kadar je hotel izprositi velikih milosti za spreobrnenje in za zveličanje. Jokajoč se vrže na kolena k nogam križanega Jezusa in ga prosi milo pri njegovih peterih ranah, viru božjega usmiljenja, naj se usmili svojega ljudstva in mu prizaneše.

Poleg teh nadnaravnih sredstev se je poslužil še drugih. Lahko bi bil na prižnici zmerjal ljudi in klical anathema na vernike, kar je tako lahko. Toda vedel je, da psovke pač zadenejo srca, toda ne omehčajo in ne spreobrnejo. Povedal je pa ljudem svoje mnenje; poklical jim je v spomin, kako resno da je naše življenje, da nismo ustvarjeni za ples in za razveseljevanje, da je slabo porabljen čas tatvina pri Bogu; da tako

oskrunjevanje praznikov kaznuje božja pravica največkrat že na tem svetu; dalje da je velika neumnost žrtvovati svojo večnost za trenotek veselja.

»Na svetu,« tako je pridigal; »ne mislijo ljudje na drugo kakor na razveseljevanje. Toda, pomislite, nihče ne more plesa Bogu darovati v spravo za grehe svojega življenja. Toda če se hočete na tem svetu le veseliti, vsaj ne žalite dobrega Boga! A žalibog tisti, ki se hočejo tu samo veseliti, imajo prav malo strahu, da ne bi Boga razžalili.... Nekoč je nesel neki svetnik popotnico k bolniku. Prišel je do kraja, kjer se je ravno vršil ples. Eden izmed plesavcev zakliče tovarišem, da je treba poklekniti pred sv. popotnico. Toda nekdo je za odgovor zabrusil neko bogokletno besedo. Svetnik je slišal in zaklical: »Gospod, kaznuj jih!« In glej, padli so na mestu: bili so mrtvi. Svetnik jih je obudil zopet k življenju, nato je rekel: »Gospod, pokaži jim, kdo da stoji okoli njih, ko plešejo!« In videli so, da so obdani s satani. — Glejte, moji bratje, tisti, ki gredo na ples, pustijo angela variha pri vratih zunaj in na njegovo mesto stopi hudobni angel, tako da je tam, kjer plešejo, toliko hudobnih angelov kolikor plesavcev. — Čujte kaj pravi Sv. Duh po nekem preroku: »Ljudje tega sveta se radujejo ob zvoku godal...; en trenotek za tem so v peklu«. Zato je pravzaprav izgubil glavo in pamet, kdor gre na ples, ko vendar ve, da ples polni pekel.... Nekoč sem videl, da je šel neki star mož na ples ob palici in na očeh je imel naočnike: Nekdo drug je šel gledat ples in je imel v naročju malega otroka, večjega pa je peljal za roko in jaz sem mislil: ta človek pelje vse skupaj v pekel.... Že sv. Peter Chrisologus je rekel, da kdor se veseli s satanom, se ne bo mogel veseliti kdaj s Kristusom. V nebesa gre samo, kdor si jih zasluži, toda gotovo si jih ne služimo, če smo nepokorni Kristusu, ki je obsodil svet in njegovo veselje. Ali je on mogoče rekel: Blagor tistim, ki se smejejo, ali blagor tistim, ki plešejo? Ne, nasprotno: Blagor tistim, ki jokajo, blagor tistim, ki trpe!«

Tako in podobno je govoril bl. Janez Vianney o plesu. Toda še več kot besede so izdale njegove prošnje in solze in žalost, ki se je brala na njegovem obrazu. Zlasti v spovednici je odkril bridkost svoje duše in dekleta milo prosil, naj ne hodijo na ples, kjer da lahko izgube največje bogastvo; rotill je tudi matere, naj ne privolijo hčeram na ples, češ, kdaj bodo jokale nad tem, da so jih pustile plesat.

Vse to ni ostalo brez uspeha. Saj kdo bi se mogel ustavljati tem besedam, zlasti ko so poznali njegovo življenje, njegova pokorila in vedne molitve. »Naš župnik,« so rekli vaščani, »dela vse to, kar uči in govori; nikdar ga nismo videli pri kakšni igri; njegovo edino veselje je molitev; on hoče nam dobro, zato ubogajmo njegove svete!« Tako so govorili ljudje zvečer na ognjišču in drugod ter postali dovetni za opomine in njegovo duhovno vodstvo.

Med tem se je bližal praznik farnega patrona in nekateri mladi ljudje so mislili že na vse raznovrstno rajanje. Zbrala se je deputacija izmed mladih ljudi in šla k županu, da bi prosila za dovoljenje za ples kakor druga leta. A ko čuje župan besedo ples, zgrbanči čelo... Bil je mož-poštenjak, ki je globoko spoštoval župnika in želel povsod ga podpirati pri reformah in braniti, kar bi moglo žalostiti dušnega pastirja. Zato je odgovoril: »Dragi prijatelji, jaz sem obljubil našemu župniku, da se bom ustavil plesu in jaz bom držal besedo. Delajte kakor jaz po njegovih naukih, ne boste se kesali!« Toda lahkomišljeni mladeniči so šli v Trevoux k podprefektu in on je dal dovoljenje za ples preko županove voje. Zato jim je župan rekel: »Gospod prefekt je moj predstojnik in ne morem prepovedati, kar on dovoli, toda jaz imam policijsko nadzorstvo nad občino in, če bo kakšna nerodnost, bom jaz kmalu zraven«.

Prišel je tisti dan in po službi božji naj bi bil javni ples v veliko žalost dušnega pastirja, ki je vzdihoval pred Bogom nad trdovratnostjo in zaslepljenostjo nespametne mladine. Toda zmagoslavje satanovo ni bilo popolno. Prireditelji so se bili glede programa zelo zmotili in uračunili, manjkala je najbolj privlačna točka v programu, namreč ples. Mislili so namreč, da bodo prišla dekleta na oder, toda tik pred otvoritvijo so umanjale. Ostale so bile v cerkvi s svojimi materami. Vsled tega ni imel oder za ples nobene privlačnosti. Ko je zvečer prišel župan in rekel, da naj se sedaj razidejo, ni bilo treba dvakrat reči. Hkrati se je oglasil zvon, ki je vabil v cerkev k običajni molitvi ob nedeljah in praznikih. Ta večer je polna cerkev, vse je čutilo, da je treba dati zadoščenja potrtemu srcu dušnega pastirja. Ta je imel nagovor, ni nam znana cela njegova vsebina, samo to vemo, da je bil zelo ganljiv in privabil obilo solz v oči.

Potrti, razočarani in osramočeni pa so bili oni lahkomišljeni mladeniči. Mislili so, da bodo zmagali, sedaj pa so videli skoraj popoln poraz. Začeli so tudi sami bolj misliti, pomagala je tudi beseda njih mater in kmalu so prišli povečini k svojemu župniku in rekli, da se hočejo vpisati v razne cerkvene bratovščine, ki so bile tam ustanovljene; hoteli so popraviti povzročeno žalost in bridkost.

Naslednja leta so nekateri rogovileži iz bližnjih duhovnih skušali vseeno plesati v arski župniji na dan farnega praznovanja, a njihov namen jim ni uspel vsled odpora arskih župljanov. Ta dan je bil odslej le verski, cerkveni praznik, združen s številnim prejemom sv. zakramentov in krščanskim veseljem. Nekateri fantje iz sosednih vasi so še včasih poskušali s kakšnim pohujšanjem in govorili nekdanjim arskim tovarišem: »Zakaj vi v Arsu ne delate kakor drugi? Če boste poslušali vašega duhovnika, boste postali kapucini...« Toda take in podobne psovke so zadele tu ob neomajne sklepe, da nočejo več žaliti svojega dušnega pastirja. In Vianney je dejal: »Na-

pravite kakor hočete, toda če bom slišal najmanjši šum, jaz ne ostanem več, temveč grem od vas«.

Nekoč v poznejših letih je bil še en sprevod, katerega so se udeležili nekateri družinski očetje iz vasi; toda ta nerodnost je bila zadnja. Župnik Vianney je znal naslednjo nedeljo tako ironično in vendar tako milo osmešiti ves dogodek rekoč: »Zadnjo nedeljo sem videl nekatere moje farane, katerim bi njihova starost svetovala bolj pametno in resno vedenje, da so imeli na klebukih pripete trake, jaz sem mislil, da se ponujajo na prodaj«. Več ni bilo treba govoriti, saj tudi človek se ne more dolgo ustavljati dobremu, zlasti ko so videli, da jim župnik želi samo dobro in da je njegov sklep glede plesa neomajen.

Bilo je leta 1840. Kakor znano, je sveti župnik imel več kot 30 let boj s hudičem, ki je skoro vsako noč prišel in ga mučil in trpinčil, mazal mu z blatom svete podobe in jih kvaril in nekoč mu celo požgal del njegovega bornega pohištva. Pripeljali so tedaj k njemu obsedenca in on ga je izpraševal vpričo osem oseb. Bilo je očitno, da govori iz človeka sam satan. Očital je župniku, zakaj se tako posti in moli in mašuje preveč pobožno, zakaj ne pridiga bolj učeno in zakaj ne gre k trapistom, zakaj noče posnemati drugih duhovnikov, katerim on satan lahko pri maši streže. Na zadnje ga bl. Vianney vpraša: »Kaj pa misliš o plesu?« — Odgovori: »Jaz obdajam ples kakor ograja kakšen vrt«. Torej se svetnik ni zmotil glede plesa in tudi satan je resnico govoril.

Vianney je premagal svojega nasprotnika in mu iztrgal najlepšo pozicijo: javne plesе in plesе po gostilnah. Ostali so še nekaj časa v navadi plesi ob času ženitovanj, kot so v navadi na kmetih tudi na Francoskem. Toda vsled vpliva, ki ga je imel sveti župnik pri očetih in materah, je tudi tu dosegel naposled zmago. Toda vedel je, da ples ima svojega zaveznika v gostilnah, ki so čisto nevarna rana za vaščane in bridkost za marsikatega dušnega pastirja. Zakaj kjer se prične gostilna, tam se prične konkurenca proti cerkvi; če se polni gostilna, se prazni cerkev. Gostilne so predvsem škodljive za moške. Duh, ki ga tam usrkavajo v duše, je strupen, vsa dobra nagnjenja tamkaj umirajo in otope, dočim se vzbujajo vsi zli nagoni in nizke strasti. Večina žaloiger in dram, ki se obravnavajo na policiji ali pred porotniki, ima svoj predgovor ali začetek v gostilni. Ko je bl. Vianney prišel v Ars, je našel dve gostilni. Sicer jih ni direktno v pridigah ali drugače nikdar napadal, toda kazal je vedno, kakšnega mišljenja je glede gostiln. Pelagoma je tudi župnika postala enakih misli. Ena gostilna je morala kmalu po njegovem prihodu nehati, druga je kljubovala še nekoliko časa in se hotela boriti zoper župnikovo gorečnost, toda naposled je tudi zamrla, ker ni bilo več gostov iz vasi. Ko se je začelo romanje v Ars, je župnik pač dovolil, da so se odprli hoteli za prenočišče romarjev in za njihovo postrežbo, a vse se je vršilo tako, da ni motilo službe božje in ob nedeljah in

praznikov se je ves šum kolikor mogoče omejil, da je vladal uzoren red.

Taka je bila zmaga priprostege župnika nad tistim sovražnikom, ki obdaja naše odre in plesišča zlasti po slovenskem delu Julijske Benečije kakor ograja okrog vrta. Toda oglasil se bo kdo: Plesa ne bomo odpravili, zastonj je govoriti in se kregati. Toda lahko bi odgovorili: Tudi greha ne bomo spravili s sveta in vendar se vojskujemo na prižnicah zoper greh, potemtakem čemu pridigati zoper greh! Veliko so dosegli po ljubljanski in štajerski in tudi goriški škofiji dušni pastirji in bi še več, če bi vladala edinost, skupen nastop. Toda kaj vidimo: Eden se vojskuje in pridiga zoper ples, drugi pa ples tolerira, tretji celo mogoče odobrava na zunaj, če ne v srcu, četrti molči iz strahu pred ljudmi. Ista zgodba kot s kanonom glede rut. Ni čudno, da je Kristus pri zadnji večerji molil in rotil, da bi bili njegovi namestniki v službi edini in v edinosti je moč. To satan dobro ve, zato napravlja razpore in needinost med nami, da lahko nemoteno straži naše plesne odre.

O formuli kesanja.

J. V.

I. Principi:

Formula mora biti. Temu ni treba dokazov. Glej katehitične knjige. Toda kakšna?

1. Formula kesanja naj bo konkretna, drastična, ne abstraktna. Zgled: »O moj Bog,« je abstraktno; »o moj Jezus,« je konkretno; beseda kakor: dobrota, lepota i. t. d. je abstraktna, težko umljiva.

2. Besede pri formuli kesanja naj bodo najlažje, saj so za vse ljudi, celo za najbolj trde in za otroke v prvi vrsti!

Zato mora biti formula v najbolj priprostem slogu, kot taka mora imeti same glavne stavke, ki morajo biti lepo logično razvrščeni. V njej naj bodo motivi za kes nad vsemi grehi, velikimi in malimi, motivi morajo biti izrečno imenovani za popoln pa tudi za popoln kes.

3. Formula naj se splošno preskusi, potem šele naj se odobri, nato splošno vpelje, da postane ljudska last. (NB! Podobne smernice naj bi tudi veljale za evangelijsko knjigo!)

Formula kesanja bi morala biti umljiva tudi trdemu otroku; če bo za takega dobra, bo dobra za vsakega.

4. Dobra formula je silno važna: duhovniku koristna, za marsikaterega vernika edina rešilna deska za nebesa. Potrebna je enotnost; zdaj pa ima eden eno, drugi drugo, vse zmešano...

II. Analiza ljubljanske formule, ki je v novem »Krščanskem nauku za prvence«.

Formula, ki je v katekizmu bilá dolgo let, je slaba: tako je bila sodba katehetov. Zato so v Ljubljani naredili novo formulo, ki je prišla med nas v »Kršč. nauku«, še preje pa na lističih. Vsi priznavajo, da je ta formula lažja in umljivejša kot ona iz »Katekizma«. Pa tudi ta ne odgovarja principom: Poglejmo:

Moj Bog!

Žal mi je, da sem
grešil.

Žal mi je zato; ker
sem z grehi zaslužil
tvojo kazen.

Posebno pa mi je
žal, ker sem razžalil
tebe, ki si moj naj-
boljši Oče in vse lju-
bezni vreden.

Trdno sklenem, da
te ne bom več žalil.
Pomagaj mi po Go-
spodu našem Jazusu
Kristusu.
Amen.

Je abstraktno, ne da se pred-
stavljati. Konkretno bi bilo: Moj Jezus!

Bolje bi bilo: Grešil sem, žal
mi je. Ta dikcija je lahka; ostanejo glav-
ni stavki.

To ni zanič. Zakaj? Zato, ker je otro-
ku nerazumljivo.

Besedica kazen je otroku težko um-
ljiva ali malim celo neumljiva, tudi če mu
jo razložiš. Kazen naj se imenuje!

To je pa še slabše. Besedica: po-
sebno, je otroku nerazumljiva. Apozicija:
»tebe, ki si moj...« je še za odrastlega
težka, za otroka je strašna. »... In vse
ljubezni vreden« je nerodno povedano.
Dva motiva sta združena v en stavek; za
razumevanje hudo težka. Besedica ljube-
zen je nerazumljiva.

Je dobro. Bolje bi bilo, če ne bi bilo
stranskega stavka.

Je vse skupaj nepotrebno. »Po G. na-
šem...« je povrli za otroka jako težko.

Je nepotreben.

III. Poskus nove boljše formule:

O moj Jezus!
Hude grehe sem
delal.

Žal mi je!
Vice sem zaslužil.
Hudo mi je.

Pekel sem zaslužil.
Kesam se.
O moj Jezus!
Tako si dober, pa
sem te žalil!
Žal mi je!

»Hude« se lahko izpusti, ali reče:
»grde«.

Ta motiv zaradi tega, da se kesanje
lažje obudi, tudi če ima kdo samo male
grehe.

Besedice otroci ne razumejo, jih je po
drugih pojmih treba vpeljati v ta pojem.
Dobro je to ponavljanje (žal, hudo, ke-
sam) zaradi intenzivnosti, da se otroka
uči misliti.

Kesam se.

Zaradi intenzivnosti.

Trdno sklenem:
greha ne in greha ne.

Mislim, da je ponovitev priporočljiva
zaradi intenzivnosti.

Popolna ta formula ni. Je pa dobra in boljša od ljubljanske. Zakaj:

1.) Bolj po principih narejena.

2.) Je taka, da se pri začetnikih lahko kaj izpusti, kar jako olajša učenje.

3.) Štej besede! Ljubljanska jih ima 52; ta le pa z vsemi besedami 43! Koliko manj truda za kateheta in učenca!

4.) Katera bo bolj ostala v spominu?

Sobratje! Kdor zna bolje, naj naredi. Stvar je vredna premisleka in — truda.

Po domovini.

Iz videmske Benečije.

Zdi se mi nujno potrebno, da seznanim sobrate Z b o r a s sobratih videmske nadškofije, ki že celi vek živijo še v slabših razmerah kakor sedaj mi, in katerih pogumu, vstrajnosti in žilavosti je pripisati dejstvo, da Beneški Slovenci še častijo Boga v svojem jeziku. Politični zid, kateri nas je dosedaj ločeval, je odpravljen, zato si tem lažje podamo roko za skupno delo proti skupnim sovražnikom za ohranitev sv. vere in maternega jezika. Ker so ti sobratje v kraljestvu razmeram vajeni in v njih preizkušeni, nam bodo za vzgled, kako naj se držimo v okoliščinah, ki so za njih že stare, za nas pa nove in zato tembolj nevarne. Izkušnja jih je izučila, da je le s složnim delom mogoče doseči kako drobtinico, in zato o priliki vsakega sovražnega napada nastopijo kot granitno cela enota, ki večinoma izsili spoštovanje pri sovražnikih.

Narava, pamet, cerkveno pravo, duh krščanstva narekujejo vsim duhovnim pastirjem dolžnost, da oznanjujejo ljudstvu večne resnice v maternem jeziku, in vendar v videmski nadškofiji je od 40.000 Slovencev čez 16.000 takih, ki so oropani te pravice. Kaj ni to res vnebovpijoč greh, če se ne moreš spovedati, moliti, božje besede poslušati v jeziku, katerega edinole si zmožen, kadar gre za tako važne reči, kakor je zveličanje duše? In vendar je na svetu takih ljudi, ki ne vedo drugega odgovora kakor tega: Saj so povsod italijanske šole; saj kadar gre za kak dobiček, tudi Slovenci znajo prav fino furlanščino, kakor da bi šlo za prodajo drv ali repe in ne za zveličanje duše. Nehote se spo-

minjam na slučaj, ki se je pripetil pred nekoliko leti vestnemu laškemu duhovniku, katerega so bili poslali kot kaplana v slovensko vas Podrata. Na vprašanje nekega sobrata, kako neki se mu godi med Slovenci, je dal odgovor: »Benon, no hai nisune responsabilitat parceche i sclavs no han anime, se vesin vut l'anime i superiors no mi varesin mandat kasù: che se poi i sclavs han l'anime, che si rangin cun Dio chei che mi han mandat cassù. V celem tarčintskem okraju, h kateremu politično pripada 15 vikarij, v katerih biva kompaktno čez 12.000 Slovencev, ni niti enega slovenskega duhovnika. Ko bi navedel tu vse slučaje, ki se dogodijo v teh vaseh vsled neznanja jezika od strani duhovnikov, bi napolnil celo knjigo. Tako n. pr. pokojnemu Petru Ker-u se je pripetilo, da ko je nekdaš šel skozi vas Krnahto na poti v Brdo, svoj dom, sta prisopihala za njim dva možaka ter ga naprosila, da za božjo voljo naj pride h neki ženi, ki obupuje vsled tega, ker se ne more spovedati in čuti, da se ji bliža zadnja ura. Preč. g. Ker se poda hitro v hišo bolnice ter jo spové. Povedati veselje uboge ženske je nemogoče: brez posebne milosti božje, je pravila ženska, bi jaz umrla brez zakramenta sv. pokore, ker naš vikar mi ni mogel drugače pomagati kakor z nekim blagoslovom: sedaj umrem vesela. Pred kakimi 30 leti so bili v vseh teh vikarijah vsi duhovniki Slovenci, in le vsiljevanju in brezvestnemu ravnanju župnikov v Tarčintu, v Nemah in v Ahtnu je pripisati krivda, da so tarčintski Slovenci oropani božjih pravic. Svoj namen so dosegli le polagoma in s prav zlobno politiko. Ko je zmanjkal kak duhovnik, so pustili eno ali dve leti brez duhovnika omenjeno vikarijo in na zahtevo prizadetih ljudi so rekli, da ne morejo preskrbeti slovenskega duhovnika in da zato naj se zadovolijo zaenkrat z laškim. Ko je pa enkrat vstopil v vas laški duhovnik, ni pomagalo ne prositi ne preklinjati, tam niso več videli slovenskega duhovnika. In tako je šla vas za vasjo. O slovesnejših prilikah so dotični laški duhovniki poklicali kakega slovenskega duhovnika za spovedovanje in o teh prilikah je bilo v cerkvi kakor o priliki misijonov. Pozneje so odvzeli Slovincem še drobtinico in posledica je bila, da mnogo vernikov je poslalo rakom zvižgat ne-le duhovnika ampak tudi spoved, ostali pa se pripravljaljo po laških molitvenikih in kadar se spoveduje, se spoveduje z dvema besedama: si in no, duhovnik pa o d v e ž e, ne da spodobno spozna stan spovedančeve vesti. V zadnjih časih so začeli še z bolj brezvestnim ravnanjem. V župnijo Prapotno, kjer je večina slovenska, so poslali župnika in kaplana Laha, na Starogoro so poslali co. kopucine, ki po toliko letih šele študirajo slovenski jezik, slovenskega kurata so odstranili. V minulem poletju se je nekdo pritožil s člankom v S t r a ž i proti

omenjenemu ukrepu, ki je na veliko škodo onih slovenskih romarjev, ki ne znajo laškega jezika. Ta pritožba v Strazi je vzbudila velik krik po vsej Furlaniji. Če Slovenec želi in zahteva, da je na svoji zemlji služen v svojem jeziku, kadar drugega ne zna, postane takoj slavofil. Krik je bil povzročen po nadškofijskem uradnem listu, ki je močno razžalil slovensko ljudstvo in posebno slovensko duhovščino. Uradnemu listu je prišel na pomoč neki liberalni videmski časnik, ki je na jako nevzoren način začel udrihati po slovenski duhovščini in opozarjati vlado na nevarnost, ki jej preti, ker okoli S. Petra duhovniki in drugi čitajo slovenske časnike in še celo pišejo v nje.

Da prepreči tako nevarno hujskanje, je slovenska duhovščina protestirala pri samem nadškofu in ob enem je poslala primerno spomenico z vsemi dokumenti na konsistorjalo v Rim.

Da bodo kos novim razmeram, da bi pospeševali svojo izobrazbo in izobrazbo ljudstva in v obrambo pravic, katere jim je dal Bog, so se strnili v »Zvezo slovenskih duhovnikov sv. Marka za videmsko nadškofijo«. Določili so Zbornik za glasilo Zveze in so se naročili vsi njeni člani. Določili so tudi da Zveza ostane samostojna, dokler se ne odstranijo nove megle. Pogum in moč jim je dala razveseljiva vest, da sv. Oče želi, hoče in zahteva, da naj se oznanjuje beseda v maternem jeziku.

Iz Jugoslavije.

Kancelparagraf.

»Kancelparagraf« je sprejet v ustavnem odseku jugoslovanske konstituante. Zasebnik bi imel pravico tožiti duhovnika, izvršujoč dejanje bogoslužnega značaja skuša vplivati na politično dejanje kakega državljana. Ljudska stranka skuša izločiti ta državnopolijski pritisk na katoliško duhovščino.

Šolstvo.

Jugoslovenska ustava: 16. člen: Šolstvo. — Znanost in umetnost sta svobodni pod zaščito in podporo države. Vseučilišni pouk je svoboden. Pouk je državen in sloni na eni in isti osnovi, prilagojajoči se razmeram, šola mora dati moralno vzgojo in razvijati zavest v duhu narodnega edinstva in verske skupnosti. Verski pouk v osnovnih šolah je fakultativen. Strokovne šole se ustanavljajo po potrebah. Za privatne šole se napravi poseben zakon. Državljanom drugega plemena in jezika predpiše šole poseben zakon.

Šolski odsek.

Načelnstvo šolskega odseka je s februarjem t. l. prevzel sobrat Ivan Debevec, župnik v Budanjah — P. Vipava. Tajništvo pa sobr. Josip Fon, župni upr. v Ajdovščini. Na ta dva naslova se je torej odslej obračati v vseh šolskih zadevah.

Napovedana skupna seja šolskega odseka se radi raznih težkoč ni mogla vršiti, kakor je bilo nameravano. Načelnik jo skliče čimprej mogoče. — Člani odseka v posameznih sodalitetaih naj pripravijo poročila o šolskih zadevah lastnega okoliša, na seji bo razgovor tudi o italijanskem šolskem zakonu, verskih vajah in drugih aktualnih zadevah. —

Francija.

Stoletnica Napoleonove smrti.

5. maja 1821. je Napoleon umrl na daljnem bregu tesne Sv. Helene. Francoska te dni svečano praznuje stoletni spomin; državi, armadi, učenemu svetu se pridružuje v praznovanju tudi Cerkev. Od pomladi (maja) 1809 do oktobra 1813 so bile tudi slovenske dežele kot ilirska provinca v Napoleonovi oblasti. Zato ne bo odveč kratek spomin.

Velika je bila Napoleonova slava, toda narodi ne bodo pozabili, da mu je sama Francoska žrtvovala 1.700.000 vojakov in ostala Evropa še druga dva milijona.

»Era vera gloria?« vpraša Manzoni v odi »Petega maja«. In odgovarja: »Ai posteri l'ardua sentenza«. A tudi danes je težko vsestransko presoditi delo tega elementarnega človeka. »Bil je največji sin liberalnega časa«, je kratko posneta sodba nekaterih. In ni prazna. Od vladarjev 17. in 18. veka prevzeti pojem absolutizma se je v njem zvezal z energijo in sposobnostjo brezmejne osebne častilakomnosti. Liberalna načela revolucije je udejstvil tudi v ustavi in upravi Francoske in podjarmljenih dežel; z liberalizmom je prepojena socialna stran »Napoleonovega kodeksa«.

Vendar je Napoleonovo delo za obnovo Francije ogromno. Revolucija je zapustila za seboj razvaline reda in uprave, narod razdvojen in nesrečen, francosko cerkev v razkolu od Rima.

»Hočemo, da republika sloni na temeljih enakosti, morale, državljanske svobode in politične strpnosti«, je bil Napoleonov načrt. In res je poklical nazaj v domovino emigrante, ustavil grezodejstva strahovlade, pomiril vest katoličanov s konkordatom (1802).

O tem konkordatu je govoril odlični zgodovinar, rektor katoliške univerze v Parizu msgn. Baudrillart 21. jan. t. l. v

»Société des Conférences« ter ga je nazval »eno najimenitnejših in najznačilnejših dejanj vsega Napoleonovega dela«. Pij VII. ga je imenoval »krščansko in junaško odrešilno delo«, Napoleon sam pa »delo, ki se ga nikoli ni kesal«. (Mémoires.)

In ko je konkordat podpisal, je tudi zaukazal izvrševanje. In to ni bilo lahko. Čujmo zopet Baudrillarta: »Noben zakon se ni mogel proglasiti, če ga ni vlada (konzulov) predložila, tribunat razpravljal in zakonodajni zbor sprejel, potem ko je zaslišal ekspozé treh tribunov.¹⁾ A v vseh teh zborih je še živel duh Konventa in hoteli so vzajemno vzdržati politično in protikrščansko delo revolucije. Tudi Inštitut (akademija) je držal z njimi; in dasi mu ustava ni priznavala politične oblasti, pa je vendar štel v svoji sredi poleg odličnih učenjakov tudi veliko število politikov. Končno so se opirali na več generalov, ki so sanjali, da bi stopili na Bonapartovo mesto. Celo v državnem svetu in med ministri se je javljala opozicija«.

Res delo za močnega in sposobnega moža!

Kako je pa bilo z Napoleonovo vero, ko vemo, da je storil toliko krivice Cerkvi, zlasti pa njenemu poglavarju papežu Piju VII? Te krivice so izvirale — ne iz nevere — ampak iz brezmejnega napuha Bonapartovega. Vendar pa ta, vključ opetovanemu živemu napeljevanju, nikdar ni hotel odpasti od katoliške Cerkve. Kardinal Fesch pripoveduje:

»Nekega dne se je predstavil v Tuillerijah neki Marseria, poslan s pismi od angleškega ministra Pitta. Cesar je delal nekatere težkoče, naposled ga je sprejel.

Sire, je rekel mej drugim ta odposlanec, Angleška čuti potrebo, da popolnoma zaduši katolicizem v svojem področju. V ta namen potrebuje prav vaše pomoči. Ustanovite na Francoskem protestantizem in takoj bo konec katolicizma na Angleškem.

Marseria, je odgovoril cesar, jaz sem katoličan in bom vzdrževal katolicizem v Franciji, zato ker je prava vera, ker je vera Francije, vera mojega očeta in tudi moja vera. Nikar da bi kaj storil za njen zator drugod, bom vse storil za njeno utrditev doma.

Marseria je ugovarjal: Dokler boste priznavali Rim, vam bodo vladali Rim in duhovni.

Marseria, je zavrnil cesar, za časne reči imam meč in ta zadostuje moji oblasti; za nebeške reči ga ima Rim in ta bo odločal, ne da bi mene vprašal. To je njegova pravica.

Toda, je še poskušal neugnani poslanec, vi ne boste nikoli popoln suverén, ako niste poglavar cerkve, ako ne ustvarite svoje vere.

¹⁾ Primeri: Ustavna načela konzulata v Bogumila Vošnjaka: Ustava in uprava ilirskih dežel. Ljubljana 1910.

Da kdo vero ustvari, je smehljaje odgovoril cesar, je treba iti na Kalvarijo, a Kalvarija ni v mojih načrtih. Če je to cilj g. Pitta, naj gre za njim. Kar se mene tiče, ni po mojem vkusu.

Tudi ruski car Aleksander I. in pruski kralj sta vabila Napoleona v razkol, a sta naletela na enak odpor.

Na Sv. Heleno je Napoleon kmalu zaprosil duhovnika: po papeževem posredovanju je angleška vlada dovolila dvema, da sta trajno tam bivala. Cesar-jetnik je zelo pogosto rabil tolažbo sv. maše. Rad je govoril in z največjim spoštovanjem o krščanski veri, cerkvi in papežu. Ko je čutil, da se mu bliža smrt, je dvakrat zelo pobožno prejel sv. zakramente. Njegovo bogovdano smrt je Manzoni ovekovečil z odo »Quinto maggio«.

— : —

Od pomladi l. 1809 do jeseni 1913 so Francozi po Napoleonovi vojni sreči zavladali tudi večini slovenskih dežel ter jih združili v upravno enoto »Ilirske province«. Kako je bilo tačas pri nas v cerkvenih razmerah?

Naslednje podatke sem posnel po knjigi Bog. Vošnjaka: Ustava in uprava ilirskih dežel za dobe francoske okupacije, str. 239 ss.

Osnovni dekret je gledé cerkvenopravnih stvari sestavljen v znamenju konkordata. Člen 143. pravi, da bodo tudi odslej škofje obeh veroizpovedanj, kapiteljni, seminarji in župniki uživali posestva in dohodke, ki so jim bili doslej last ... Fiskus se je polastil cerkvenih posestev, ki so vsled teritorialnih izprememb izgubila svoje lastnike, ali pa onih posestev, katerih lastniki so bili odsotni. — V Iliriji so se uvedli cerkveni zakoni, ki so veljali v Franciji. Tekom l. 1812. so bili ustanovljeni »conseils de fabrique«: odbori za upravo cerkvene imovine (podobni italjanski tozadevni napravi). Ti so tudi skrbeli za pokritje stroškov božje službe. Cerkev kot taka je juristična oseba javnega prava, ki je »établissement public«. Fara je organizirana kot samoupravno telo, moremo jo smatrati za javnopravno korporacijo (Vošnjak).

V ilirskih deželah je bilo 3105 katoliških in 396 pravoslavnih duhovnikov, 796 katoliških menihov in 260 nun, pravoslavnih menihov pa 100. Izmed prebivalcev je bilo 1.312.000 katoličanov, 224.000 pravoslavnih, 15.000 luterancev, 2000 židov. Dohodki katoliške cerkve v ilirskih deželah so znašali 2.185.000, dohodki pravoslavne pa 333.000 frankov.

Verski fond je nudil duhovščini precej dohodkov, pa kljub temu je preobrat za francoskega medvladja hudo zadel domačo duhovščino, kajti denarne zadeve so bile precej neurejene.

Zanimivo je zasledovati mnenja, ki jih imajo ilirski intendant o duhovščini in nje vplivu. Po poročilu iz l. 1810 je v obče »l'esprit« duhovnikov zadovoljiv in njih vedenje v anek-

tiranah deželah hvalevredno. Tu, bolj ko kje drugje, so stan velike važnosti in zaslužijo ugled, ki jim gre... V obče kaže duhovništvo gorečnost za izobrazbo. — O dalmatinski in hrvatski duhovščini poročajo slabše. Vošnjak v celoti posnema: Menda so francoski upravitelji najbolj čislali duhovščino slovenskih dežel in prizadevali se menda niso brez uspeha, jo privabiti k upravnemu delu.

Zgodba duhovnika-pesnika Vodnika nam je živa ilustracija tedanjega nestalnega položaja duhovnikov kakor tudi primer duha, ki novi vladi ni bil neprijazen. (Ilirija oživiljena).

Napoleonova vlada v Iliriji je trajala manj ko pet let in v narodu ni zapustila trajnih sledi: ta jo je vedno smatral za tujo in vrinjeno po krivici. A danes se opazovavcu usiljuje marsikatera primera...

Vestnik „Zbora.“

Nekaj splošnih misli.

Blizu pet mesecev »Zbornik« ni izšel. Ne morem se veliko opravičevati. Nekaj razlage najdete v splošnih nevšečnih razmerah, ki nas tlačijo in sem o njih spregovoril v uvodniku. Tudi zdravje mi ne služi, zato sem vstrajno iskal drugega urednika, a ne našel.

»Zbor« pa ta čas ni tako popolno počival. K njegovemu delu želim povedati nekaj splošnih misli, ki naj bodo v pojasnilo in zagovor.

»Zbor« si je od začetka postavil nalogo, da pribori duhovščini v javnem življenju jugoslovenskega naroda na Primorskem tisti delež, ki mu gre. Narod nastopa proti političnemu nasprotniku v državi kot moralna enota. Moralno vodstvo te narodne enote vrši v veliki meri časopisje. Zato smo smatrali za velevažno, da jugoslovensko časopisje, ki prihaja med narod, vsaj ne nasprotuje krščanstvu. Vrh tega imamo v »Mladiki« in »Bogoljubu« orodje za pozitivno negovanje krščanske prosvete, to je da primerno posebni naravi

vsakega teh listov. Le želeli je, da bi se zlasti »Bogoljub« zopet tako razširil, kakor je bil nekaj, in da bi dobival dopisov od nas. Dobro vemo in čutimo, da v tem oziru v deželi nismo vsega dosegli, kar je želeli, a nasproti lanskemu letu smo prišli znatno naprej in upamo, da ni še narejen poslednji napredni korak.

V narodni enoti imej duhovščina dostojen prostor! Zoper ugled duhovnikov je bilo mnogokje po deželi nakopičenega obilo nezaupanja in celo sovraštva. Zgodili so se bili pogreški, niso dobro vplivali privilegiji med vojno, še več so storila zlobna obrekovanja iz liberalnih in socialističnih ust. Treba je bilo krepko prijeti za vzajemno ljudsko delo in se tam uveljaviti. Šli smo na delo odkritosrčno in požrtvovalno in v veliki meri uspeli. Največje breme tega ljudskega dela je vzel na ramena naš vrli sobrat Šček in dosegel tudi zasluženost čast poslanca, k čemur mu tu častitamo.

A sobrat Šček je prevzel tudi težko nalogo, da bo po možnosti zastavil besedo in vpliv za trpinčene sobrate na Primorskem. Težka naloga v Italiji. Poznamo Ščekovo srce in zmožnost. Kar more človek v teh razmerah storiti, on bo storil.

Vem, da je poglavitno očitane »Zboru«, da ne vrši pravnega varstva sobratov — najbolj nujne naloge. Vršil bi je, ko bi sploh bili v pravnem položaju. A čestokrat nisimo. — Nekaj tozadavnega gradiva priobčuje poročilo »odseka za pravno varstvo in gmotne zadeve«. Poiskali smo stikov v Italiji, a stvari počasi zore, nasilni dogodki pa naglo. Toda ni dvoma, da smo čez vrhunec krvavih nesreč.

Med poglavitnimi nalogami, ki nas čakajo, bo zdaj kulturna in politična organizacija dežele. Konference morajo spet začeti s sistematičnim delom. Izobraževalna društva in orlovski odseki (oziroma mladeniške zveze) morajo

prepreči deželo, da se krščanska prosveta obnovi; kmečko-delavske zveze pa morajo dovršiti politično organizacijo.

Ne smemo pozabiti niti verskega prenavljanja ljudskih src. Jesenski, zimski in pomladni časi bodo zopet ugodni ljudskim misijom. Pripominjam, da je slučajno kdaj mogoče tudi iz Ljubljane dobiti kakega misijonaria, kakor izkušnja priča.

Sobratje, v težkem in usodnem času ne klonimo duhom, ampak vstrajajmo v molitvi in delu! Upajmo, da se tudi bratom, ki so pregnani, odpre pot nazaj k narodu in se jim vsaj deloma zacelijo bridke zasekane rane. V to pomози Bog in ljubav bratskosti!

V ta namen »Zbor« poziva sobrate, naj po duhovnijah, kjer je količkar primerno, otvorijo denarno zbirko za udarjene istrske sobrate. Prihodnji snopič, ki v kratkem izide, prinese podatke o krivicah, ki so jih sobratje pretrpeli.

Odsek za pravno varstvo in gmotne zadeve.

Sobrat-starosta Ign. Valentinčič je 5. apr. t. l., pri »Centralnem uradu za nove pokrajine« v Rimu (palazzo Viminale) osebno vložil sledečo prošnjo:

Beležení starosta »Zbora svečnikov sv. Pavla« v Jul. Benečiji, osebno predlaga nekatere silno nujne prošnje, ki še vedno čakajo rešitve pri oblastih v Trstu in v Rimu.

I. Mnogi župniki so v svoji kongruí priznali tudi obresti obveznic bivše Avstro-ogrske. Te obresti se že od 1. julija 1918 ne izplačujejo, radi česar so nekateri župniki v kongruí oškodovani za 1000 in več lir na leto.

Dotični župniki so že poslali na gen. civilni komisariat v Trstu prošnje za dopolnitev te difference iz

verskega zaloge, a doslej brez uspeha. Pozivljam torej, da bi se pospešila rešitev te nujne zadeve.

II. Duhovščina je že po ordinariatih zaprosila draginjsko letno doklado k svoji plači spričo sedanjih visokih cen vseh potrebščin. Take doklade so bile že dovoljene uradnikom in učiteljem. Pripominjamo, da je plača duhovnikov najnižja med plačami vseh socialnih slojev. Vrh tega je bila duhovščina, ki prosi te dobröte, neposredno po vojski prizadeta.

III. V Julijski Benečiji so bili v času vojaške okupacije internirali nad 100 slovanskih duhovnikov. Civilna vlada v Trstu se brani, tem nesrečnim duhovnikom izplačati službo za dobo internacije, kakor je razvidno iz priloženega izvirnega odleka.

Vljudno vabim ugledni urad, naj bi dal gen. civ. komis. v Trstu navodilo, naj čim brže popravi prizadetim osebam to veliko in krivično škodo, tembolj ker nobeden od njih ni bil po kakem kr. sodišču obsojen. Mnogi internirani duhovniki so še v zapuščeh

nih domovih trpeli po vojaščini vsakovrstno škodo. —

Vrhu tega je sobrat starosta posredoval v nekaterih osebnih zadevah.

Zadnji čas se v nekaterih krajih že izplačujejo draginjske doklade.

Nabavna zadruga.

Nabavna zadruga. V Sieni se je ustanovila mej duhovniki nakupovalna zadruga, kateri je poklonil sam sv. Oče deset tisoč lir. Namen zadruge je nabavljati članom ceno blago za obleke. Zadruga je sklenila pogodbo s prvovrstno tovarno za sukeno blago. Sedaj ponuja članom čr-

no blago in sicer najfinejše po sila zmernih cenah. Kakšna razlika v cenah v primeri s cenami v tržaških in goriških trgovinah! Vzdravimo se, ustanovimo si podružnico ali samostojno zadrugo. Ali ne bi kazalo se združiti tozadevno z učiteljstvom? — Šček.

Odsek za narodno in socialno politiko.

Pravila »Kmečkih in delavskih zvez« s programom vred so bila sestavljena in deloma odposlana. Ustanovila se je prva zveza na Vipavskem za ajdovski sodni okraj, pri Sv. Luciji za Tolminsko, v kratkem se osnuje zveza v Istri, v Spodnji Idriji, v Kobaridu in Cerknem. Domače moči naj zberejo inteligentne in delavne kmete in delavce in na malih

sestankih naj se prebere in raztolmači program. To naj služi kot priprava in obenem za agitacijsko sredstvo. Nato šele se skliče ustanovni občni zbor, na katerega se povabi tudi govornik iz središča. Sobratje, na delo! Občni zbor se naznaní okr. civ. komisarijatu vsaj tri dni prej, da se človek zna ravnati.

Odsek za kulturno iniciativo.

Ena župnija.

Sobrat! Če hočeš vedeti, kako je treba organizirati katoliško življenje v župniji, pojdi v Idrijo! Šestindvajset društev imajo, ki jih vsa preveva duh krščanske ideje. Le čuj, sobrat, katera društva in udruženja bivajo v Idriji! Damska kongregacija (članic 26), Vincencijeva družba, Prijatelji Srca Jezusovega, Marijina družba za žene (228), Slomškova zveza učiteljev (23), Pevski odsek, Glasbeni odsek na pihala in na lok (65). Strokov-

na zveza rudarjev, Ljudska hranilnica in posojilnica, Konsumno društvo (2500), dijaška kongregacija (32), Orcl, Orlice (40) Jugoslovanska strokovna zveza, Ženski odsek Slov. Lj. Str. (328), Dramatični odsek (58), Dekliška Marijina družba (264), S. L. S. (585), Mladeniška kongregacija Kmečka zveza, Katoliška delavska družba (332) itd. Čast sobratoma monsignorju M. Arku in katehetu Oswaldu!

In ena cerkev!

Če pa hočeš vedeti, kaj se pravi goreti za lepoto hiše božje, podaj se na Prosek k sobratu župniku Alešu Martelancu, ki je napravil v nekaj letih pastirovanja na Proseku sledeče za cerkev. Dal je izdelati nov tlak za cerkev, križev pot, nove klopi, nove oltarje, obhajilno mizo; dal je preslikati cerkev. Slikarija je vredna po sodbi nekega tržaška mojstra 60

tisoč lir; nakupil je bogato zalogo cerkvenega perila, paramentov, nove bandere, nove lestence, dal je prebeliti zunanost cerkve; nabavil cerkvi tri krasne kipe, mogočne kandelabre itd. skoro brez konca. Prosek naj nam služi kot visoka šola vneme za čast božjo.

R o m a r.

Konference.

Konferenca »Zajednice Srca Jezusa« vipavske dekanije v Vipavi. — Navzoč tudi sbr. urednik Ivan Rejec. —

Vspored:

- 1.) Referat sbr. dekana Lavriča: Dosedanje delovanje »Zbora sv. Pavla« in »Zbornika« v socialno političnem oziru v kolikor je razvidno iz »Zbornika«.
- 2.) Referat sbr. Hočevarja: Dosedanje delovanje »Zbora« in »Zbornika« v šolskem oziru v kolikor je razvidno iz »Zbornika«. —

Ad 1.) Referent je vpletel v svoje poročilo toliko lepih, in izvirnih misli, da so zborovalci izrazili željo, naj bi se njegov referat ponatisnil v »Zborniku«. Zato upamo, da bo »Zbornik« ustregel tej želji.

Ad 2.) Referent poda delovanje »Zbora« in »Zbornika« v šolskem oziru. Njegovo delovanje je nad vse važno pa otežkočeno, ker zadeva ob trdovratne odredbe nove oblasti. Po mednarodni postavi bi morale ostati v veljavi še stare šolske postave. Pa sedanja oblast je vpeljala odredbe, ki nasprotujejo stari šolski postavi in ljudski volji. Ljudstvo bo moralo tudi

v tem oziru storiti svojo dolžnost. Mi pa, vsled težavnih razmer še vestneje vršimo svojo nalogo v šoli. —

- An 3.) Pri slučajnostih se je govorilo o preosnovi »Kmetiskih zvez«, o političnem časopisju, kako »Bogoljub« semkaj spraviti. — Vsi duhovniki se priklase in plačajo članarino za »Misijonsko družbo duhovnikov«.
- 3.) Slučajnosti. —

Konferenca »Zajednice Srca Jezusa« vipavske dekanije v Podragi dne 10. febr. 1921.

Vspored:

- 1.) Nagovor duh. vod. sbr. Debeveca: Namen sodalitete presv. Srca Jezusa.
- 2.) Slučajnosti.

Ad 1.) Namen sodalitete je gojiti in pospeševati zlasti notranje duhovsko življenje in sicer po vzoru presv. Srca. Presv. Srce bodi torej središče našemu življenju. Da se bo pa to godilo, se moramo potruditi da

- 1.) sovražimo greh;
- 2.) se zatajujemo;
- 3.) zvesto in stanovitno izpolnjujemo dolžnosti svojega stanu.

1.) Greh in pobožnost presv. Srca sta si nasprotna: Kogar ljubimo, njega ne žalimo. Ta pobožnost mora v naših srcih užgati in množiti ljubezen do Odrešenika. Nemogoče je torej, da bi v srcu, vdanem grehu in strastem, se razcvetela pobožnost presv. Srca. Da, celo mali greh nasprotuje tej pobožnosti. Ker ta pobožnost je — pobožnost ljubezni. Zato mora biti naš trdni sklep, ako hočemo biti pravi »sodales«: smrtnega greha ne bomo storili nikdar; resno vojsko tomo napovedali pa tudi malim grehom.

2.) Jezus in svet sta si v nasprotju. Kaj pa je svet, ki ga Gospod sovraži, pred katerim nas svari? »Vse kar je na svetu je poželenje mesa, pozele- nje oči in napuh življenja« (1. Jan. 2. 16.) S tem trojim vabi svet človekovo srce k sebi ter ga priklepa na se. In to — kako lahko! Vsled spri- je narave smo nagnjeni na ono troj- no vabilo. Če hočemo biti zares po- dobni Zveličarju, mu moramo slediti tudi v sovraštvu do sveta. To pa sto- rimo, če se pridno zatajujemo.

3.) »Finis ergo noster perfectio no- stra esse debet; perfectio nostra Christus«, pravi sv. Avguštin (In. Ps. 54. 1.) Notranje svetosti pa ne bomo dosegli drugače, nego če zvesto iz- polnjujemo dan za dnem stanovske dolžnosti. Zato pa je potrebno mnogo žrtev in zatajevanja. Večkrat torej obujajmo trdni sklep, da bomo z ve- selim srcem sprejeli vsako žrtev, ki je združena s stanovskimi dolžnost- mi. Kakor Kristus moramo tudi mi govoriti: »Jaz moram delati dela ti- stega, ki me je poslal, dokler je dan; pride noč, ko nihče ne more delati.« (Jan. 9. 4.) In, kakor On, bomo tudi mi ob koncu življenja lahko rekli ne- beškemu Očetu: »Jaz sem te povelj- čal na zemlji; delo sem dokončal, ka- tero si mi dal, da ga storim.« (Jan. 17. 4.)

Skupna konferenca »Zajednice« za dekanat **tolminski in kanalski** pri Sv. Luciji ob Soči 27. XII. 1920.

Duhovni oče Iv. Kokošar je poka- zal, kolikrat in kako govori sv. pismo starega in novega zakona o Srcu Je- zusovem, ter spodbujal k skrbnemu čitanju in študiranju sv. pisma. — Nato je govoril sobr. Bele: Duhovnik in sv. pismo«. (Referat je v tem Zborniku).

Pri slučajnostih se je poročalo o Mladiki, o sv. Gori itd. — Za poro- čevalca v šolski odsek je izvoljen sobr. Fr. Kandus, kaplan tolminski

Prihodnja konferenca prisv. Luciji 19. I. 21, posvečena spominu † An- tona dr. Mahniča, škofa krškega. Da- rovala se bo zanj tudi slovesna sv. maša zadušnica. — Tajnik Kodrmac.

Poročilo o III. konferenci Zajednice za **cerkljanski dekanat** v Cerknem.

Po molitvi v cerkvi, govori istotam- sobr. Mozetič o češčenju presv. Srca Jez. Pri konferenci v župnišču je re- feriral sobr. V. Šček o namenih in u- spehah »Zbora svečenikov sv. Pavla«.

Sklepi so bili ti: Z izobraževalno- organizacijo se mora povsod začeti.

Vse naše tostransko dijaštvo se mo- ra začeti organizirati.

Poklicani faktorji naj skušajo usta- noviti dijaški konvikt.

Kmetske zveze naj se preustrojijo v »Kmetske in Delavske zveze«.

V pravila društva samega naj pri- de popoln socialni program »Zveze«.

Paragrafi o upravi društva naj se izločijo v poslovnik.

O orlovski organizaciji še ni prišlo do sklepa. Sbr. Stanič je mnenja naj se orlovske organizacije svobod- no razvijajo.

Navzočima zastopnikoma idrijske konference je sobr. Šček še posebej pojasnil razna vprašanja »Zbora«.

Prih. konferenca bo 17. II. 1921.

Iz cerkljanskega dekanata.

IV. redna konferenca se je vršila dne 17. febr. 21. Navzoči so bili vsi. V cerkvi je govoril sobr. Mozetič o tretji božji čednosti, ljubezni. Misli tega nagovora bodo ostale vsem v spominu. Pri konferenci v župnišču je referiral sobr. Stanič o socialnem programu naših »Km. in del. zvez.« Koncem referata je isti poročal, da se je že ustanovil pripravljalni odbor, kateri je pravila »Kmet. in del. zvez« poslal oblasti v potrdilo. Prvi shod cerkljanske »Zveze« bo po veliki noči. Poskrbeti moramo, da bo to tabor cerkljanskih delavcev in kmetov. Ker naša »K. in d. zveza« priprav za volitev danes ne more sprejeti, ustanovil se je zato poseben odbor.

Konferenca sklene, da se v medsebojnem uradovanju ispusti naslov: častiti.

Predlog sobr. Mozetiča o dekanijski knjižnici iz gmotnih ozirrov propade.

Konferenca opozarja odsek za pravno varstvo in gmotne zadeve, da davčne oblasti nakladajo na dohodninski davek našim duhovnikom tudi vse deklaracije, katerih so pa po zakonu uslužbenci javne uprave prosti. Torej se duhovniki ne smatrajo, da stoje tudi v službi javne uprave, kar je zmotno; naj torej odsek poskrbi v tem vprašanju na odpomoč.

Dekanat Idrija.

Duhovščina idrijskega dekanata je na sestanku v Sp. Idriji dne 2. dec. ustanovila »Konferenco za idrijsko dekanijo« in s tem javlja pristop k »Zboru«. Večina izmed nas so pač že bili člani »Zboru« in naročniki »Zbornika«.

Na tem ustanovnem zboru smo nabrali tudi L. 260.— za prostega duhovnika.

Prvomestnik je mngn. Mihael Arko, dekan v Idriji.

Poverjenik konference in obenem tajnik: Ignacij Breitenberger, kaplan v Spodnji Idriji.

V odseke smo izvolili gg.: a) Odsek za pravno varstvo: Karel Supin, župnik v Sp. Idriji. b) Odsek za šolstvo: Osvald Fran, katehet — Idrija; c) Odsek za narodno in socialno politiko: Leben Jožef, profesor — Idrija; d) Odsek za kulturno iniciativo: Lesar Alojzij, kaplan v Črnem Vrhu.

Drugi člani konference so še: Abram Janez, župnik v Črnem Vrhu; Likar Peter, župnik na Gorah; Marješič Filip, župnik na Ledinah; Miklavčič Ivan, župni upravitelj v Zavrčacu; Kmet Ivan, župni upravitelj na Vojskem; Kos Simon, vpok. vikar v Spod. Idriji (hiralnica); Gorše Martin, kaplan v Idriji; Godovič — vacat; Hotederšiča in Žiri odpadejo; in tako je sedaj vsa duhovščina idrijskega dekanata združena v »Zboru« in medseboj!

Nadalje sem še podpisani referiral o političnem sodelovanju z društvom »Edinost«; pristopili so vsi gospodje kot člani k temu društvu. Posebno pa obžalujemo za enkrat pomanjkanje političnega in socialnega programa pri »Edinosti«, kar zelo obtežuje agitacijo zanj. (To se je zdaj vsaj deloma že izboljšalo — kaj? Op. ured.)

Za »Zbornik«:

Blagajnik »Zbora« ima tekoči račun pri pošti v Trstu, številka 11/919 na ime Josip Vodopivec, Nabrežina 10. Ako hoče kak sobrat poslati svoj obolus, dobi na poštne uradu brezplačno položnico, na katero pa mora sem zapisati številko in ime tekočega računa v Trstu! Pismena priobčila na drugi strani položnice so prosti poštne. V slučaju velike potre-

be in suše si bo blagajnik dovolil to sitnost, da bo morda v »Zbornik« priložil položnico ali pa doposlal pod zavitkom. Za to sitnost in morebitne pomote prosi že sedaj oprostčenja.

Kaščerga, 27. I. 1921.

»Zboru svečenika sv. Pavla«

Nabrežina.

Istom poštom šaljem poštanskom naputnicom L. 50, koje su odredjene svakomu članu za godinu 1921 — svota nije doduše velika, ali za naše okolnosti občutljiva, nu nade je, da se subrača neće otezati niti toj žrtvi, nego prikazati ju na žrtvenik naših koristi i nam povjerenih pravovjernih. Ja od svoje strane rado doprinesam tu svoticu, pak ako samo budem smogao, neću zaboraviti na naše društvo, koje nam je sva nada i utjeha, jer i tako nema drugo tko bi se za nas skrbio i nas zagovarao.

Za »Svetu Goru«, koju sam pohađio pred 34 leta, sam već učinio svoju dužnost: 1) u crkvi sam sabrao osobno L. 256 a 2) mojih sam dodao L. 100 ukupno L. 356 — za moju župicu od 600 duša dosta liepa svota: novac sam Nadbiskupskom Ordinarijatu u Gorici poslao. »Zborniku« se prigovara sa više strana, kako se tužite, ali zahvalimo Bogu, da je razsvjetlio naše radnike, da nam tako dobru hranu pružaju — lahko nam bilo prije kad smo imali u izobilju listova i knjiga — sada kada smo goli, treba da uzljubimo to jedino, što imamo. Ja bih rado pripomogao, ali želudčana bolest me ubija — nikamo nemogu od kuće bez pogibelji: barem novčano želim pripomoći, koliko mogu a mladji i zdravi nek rade. Najsrdačnije pozdravljam svu braću.

„NARODNA TISKARNA“

V GORICI

ul. C. Favetti št. 9 (prej Vetturini)

tiska : časopise, knjige, trgovske račune, zavitke s firmo, posetnice, osmrtnice, poročne liste, plačilne liste za gostilničarje, vabila in plakate za veselice itd. V zalogi ima tiskovine za županske in cerkvene urade.

ZALOGA GNJIG : Burke in šaljivi prizori, Vese-loigre, Pravljice, Mladi gozdar, S. Gregorčičeve poezije IV. zvezek, S. Gregorčičev Job, Veliki punt, Pesmi in kupleti, Livško jezero itd. itd.

Lastna knjigoveznica.

KNJIGARNA

KATOLIŠKEGA TISKOVNEGA DRUŠTVA

priporoča

veliko izbero najnovejših slovenskih lep-slovnih in molitvenih knjig, Večno molitev itd. Zaloga rožnih vencev, svetinj, nabožnih podob, sprejemna podoba za Marijine družbe. Spomini I. sv. obhajila, podobice za mašne knjige itd.

Pisarniške potrebsčine.

Izvršijo se po naročilu naročila knjig z Dunaja
_____ in Nemčije. _____

Upravlja: Josip Vodopivec, kurat v Nabrežini.
Naročnina 15 lir za tiste, ki niso člani „Zbora“.

Vsebina št. 1-3.

J. Rejec, Resna beseda v resni uri	1
--	---

Mahničuv spomin.

Dr. Egidij, Svetemu škofu mučeniku † dr. A. Mahnič . . .	4
Dr. S. B., Moje uspomene na biskupa Mahniča	10

Znanstvo.

J. Kralj, Trideset let	13
V. Belé, Duhovnik in sv. pismo	18

Asceza in pastoral.

J. Godnič, Pod okriljem Jezusovega Srca	34
L. Cigoj, Krščanski nauk za prvence	37
Fr. Kočevar, Kako se je župnik bl. Vianney boril zoper ples .	44
J. V., O formuli kesanja	49

Po domovini.

Iz videmske Benečije	51
Iz Jugoslavije	53
Šolski odsek	54

Francija.

Stoletnica Napoleonove smrti	54
--	----

Vestnik „Zbora“

Konference

